

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

vigore d

2

ŽENSKI LIST

1933

Ali ste članica

**I. delavskega
konzumnega društva
v Ljubljani**

r. z. z. o. z.

ki postreza članom z
najcenejšim blagom
in daje končno še
3% popusta?

Prijavili se morete
v vsaki prodajalni
zadrugi!

**Kadar rabite novo
pohištvo**

ali strokovne
nasvete o prak-
tični opremi sta-
novanj, obrnite
se zaupno na
tovarno finega
pohištva

**Erman & Arhar
Št. Vid**

Tu dobite vsak
čas moderne in
solidne izdelke
po konkurenčni
ceni. / Načrti in
strokovno mne-
nje brezplačno.
/ Ilustrirani ka-
talog Din 30.—
v znamkah. /
Pišite še danes!

Dobre knjige

Mohorjeva družba je svoje naročnike le-
tos razveselila z izredno lepimi knjigami.
V svojem rednem izdanju jim je poklonila
šestero knjig, namreč: Koledar, Slovenskih
večernic 85. zvezek s prelepo povestjo »Beli
menihi«. Zgodovina slovenskega naroda, ki
opisuje zanimivosti, katerih se more vsak
Slovenec razveseliti. Pravljičice in povesti, ki
so posebno veselje za otroke. Življenje svet-
nikov 8. zvezek, ki je vsakdanje berilo vsa-
ke katoliške hiše. Kokošjereja, ki bo raz-
veselila vse pridne, varčne in pridobitne go-
spodinje. Za doplačilo pa je izdala Avguštino-
ve izpovedi v klasičnem prevodu profes-
sorja Sovreta. Povest »Krivični vinar«, ki
je sicer prevod, mora zanimati vsakega. Za
otroke bo posebno zanimiva knjiga »Ohije-
sa«. Dekleta bodo s posebnim zanimanjem
čitala Magajnovne »Brate in sestre«. Zgodo-
vina Irske je posebno važna v sedanjih ča-
sih, ko slišimo in čitamo o tolikih verskih
bojih v Mehiki, na Španskem i. dr. V lični
obliki je izdala molitvenik »Zlata vrva«, ki
razpravlja o sveti spovedi. Vsi naši časopisi

so prinesli že obširne kritike vseh dvanaj-
sterih knjig, zato nam ne preostaja drugega,
kakor to, da povabimo vse Vigrednice na
prav živahno agitacijo za Mohorjevo družbo.
Vsako leto so se Vigrednice v tem izkazale.
Res je sicer, da so časi težki, da je denarja
malo, vendar naj bi v vsaki fari skrbele
Vigrednice za to, da bi ne bilo hiše, kjer
ne bi imeli Mohorjevih knjig. Ni namreč de-
nar in blagostanje ono, kar človeka osre-
čuje. Mnogo bolj je to lepa knjiga, ki more
človeka tudi v težkih časih opirati in dvi-
gati ter mu vlivati tolažbe in upanja. Mo-
rebiti bodo Vigrednice pridobile take na-
ročnike, od katerih posameznik ne zmore
celotne naročnine 20 Din. Vsem takim naj
razlože, da se lahko naročita tudi dva ali
trije skupaj, ki si potem sorazmerno razdele
knjige. Slovenci smo znani kot kulturni na-
rod, bodimo kulturni v tem oziru, da se
oprimeemo dobre knjige, ki nam jo nudi naša
matica Mohorjeva družba Vigrednice, na
delo za Mohorjevo družbo!

Vigred

LETO XI // V LJUBLJANI, 1. FEBRUARJA 1933 // ŠTEV. 2

Magajna Bogomir:

Klara Legiševa.

II.

O krog tretje ure zjutraj je bila Klara pripravljena. Oče in mati sta molče sedela na zakurjenem ognjišču. Maša pa je napol dremala v Klarinem naročju in komaj premagovala spanec. Oče in mati bi hotela še marsikaj povedati, toda ničesar več jima ni prišlo v misel. Mati si je brisala ponovno z rokavom solze — bile so vendar solze, čeprav je omenila, da jo dim zelo peče v oči. Oče je privlekel iz žepa nekaj denarja in ga hotel stisniti hčerki v roko — toda Klara je odkimala: »Saj bom v kratkem dobila denar — čemu bi dajali vi. Mi bo že Julči posodila za prve dni, če bi gospodinja ne hotela dati predujma.« — Ni vedela, da si je oče skrivaj izposodil ta denar zanjo in ni zapazila s kako težavo ga je spravil nazaj v žep. Mislila je na prejšnji dan, ko so jo obiskovale prijateljice in se poslavljale skoraj s plaho besedo. Marsikatera je rekla, da pride v kratkem za njo. Vendar je bilo slovo od njih, čeprav je preživela vsa dekliška leta med njimi, veliko lažje, kakor slovo od Milana. Skoraj bala se je večernega sestanka. Bil pa je še mučnejši kakor je pričakovala. Dve uri je sedel pri nji v sobi in ni se ganil z mesta. Na vprašanja je le malo odgovarjal in ni nehal strmeti v tla, čeprav ni odmaknila pogleda z njegovega obraza, tako da bi skoraj planila v jok. Mrmral je, da je že tako na svetu, da podari vrag enim vse, drugim pa ne dopusti niti najmanjše sreče v življenju. Ona da je prelepa, da bi ne postala plen mesta in nehala misliti nanj. Zanj pa bi bilo bolje, če bi prišel slep na svet in je ne videl nikdar. Boljše bi bilo potepati se z beraško palico po svetu in ne videti nič. Tako pa bo neki dan prišel v Trst in pobil vse tiste, ki bodo lazili za njo, naj si zapomni ona to.

»Pozabil si, kaj si mi rekel pred par dnevi. Ali nisi obljubil, da bi me sprejel, naj pribežim kakršnakoli hočem k tebi nazaj?«

»Seveda bi te sprejel — samo ti se ne boš vrnila nikdar. Sladki strup te bo polagoma popolnoma opijanil.«

»Ne glej v tla, in ne pobešaj glave, saj nimaš svinca v njej,« mu je zaklicala in mu hotela dvigniti glavo, toda on je le uporno gledal proč od nje in prezrl, ko mu je hotela nastaviti ustnice, da bi jih poljubil. Potem je naenkrat vstal in ji hotel dati nekaj denarja. Ko je odklonila, se je poslovil brez besede.

Zastrmela je nepremično za njim in končno planila v bolesten smeh. Potem se je vrgla na ležišče, dokler ni prišla polnoč. Ni mogla pričakati tretje ure. Odhitela je k Maši in jo poljubovala, dokler se otrok ni prebudil. Pol spečo jo je vzela v naročje in jo odnesla s seboj v kuhinjo, kamor sta kmalu prišla tudi oče in mati.

Kovač je udaril s pestjo na vrata.

»Je Klara pripravljena?«

Maša se je sedaj popolnoma prebudila in hitela za sestro k vratom. »Voz je na cesti, le hitro gori, Klara,« je zaklical Kovač. Oče je stisnil hčeri roko. Ko je Maša zagledala solze v materinih očeh, je pričela jokati, toda Klara jo je hitro poljubila, potem objela mater. »Saj ne greste za pogrebom in Trst ni na koncu sveta,« je vzkliknila in odhitela na voz. Oče je prihitel s culo za njo in jo stisnil pod Kovačev sedež.

»V seno med te vreče sedi. Bo kakor v gnezdu, čeprav piha ta vražja burja,« je rekel Kovač in pomagal Klari, da bi udobnejše sedla.

»Zbogom oče, mati in Maša! Na svidenje!« Kovač je udaril po konjih, ki so se spustili v noč. »Živa sta, da bi burjo prehitela,« je zaklical, »ti deklica pa kar zaspi — najbolje bo zate.«

Toda Klara ga ni poslušala. Zagledala se je proti Milanovi koči, mimo katere je drvel voz. Okno proti cesti je bilo temno in tudi pri vratih ni stal nikdo. Bogve kolikokrat sta se ona in Milan igrala kot otroka ob tistih vratih. Sedaj pa je bilo pred njimi pusto in prazno in tudi Milana ni bilo. O, ko bi on vedel, kako ji je v duši. Še gori po klancih bi tekkel za vozom in prav do samega Trsta. Toda saj je vseeno. Ona ni angel, da bi mogla razkriti vso dušo pred njim. Nekoč pa bo morda le spoznal, da ni bilo prav, ko se je zbal poljuba in ni hotel že v jutru priti pred hišo, da bi ji vsaj z roko zamahnil v pozdrav. Cesta se je pričela dvigati po brezkončnih vijugastih klancih. Pod vozom privezana svetiljka je metala svetle lise v prepade pod cesto ali pa po zidovih poleg ograd in po divjih pečinah, ki so se prikazovale iz teme ob cesti kakor strahovi. Visoko med oblaki so tu in tam na črnem nebu pobliskavale samotne zvezde. Burja pa je bila tem silnejša, čim višje so se dvigali po tistih brezkončnih klancih iz doline na visoko planoto. Klaro je stresal mraz. Ni imela suknje. Zavila se je tesno v volneno materino ruto in se stisnila v dve gubi. Tako ni videla, kako se je Kovač od časa do časa ozrl k nji. Naenkrat je zavrl in ustavil voz. »Kaj je,« je vprašala Klara plašno.

»E, čakaj, mlada! Zdi se mi, da ti je mraz. Čakaj no malol!«

Slekel je svoj kožuh in jo odel, čeprav se je branila, kakor otroka. Ko se je ozrl v njene velike oči in na izbočene prsi, ki so se dvigale enakomerno, se je zdrznil in se zasmel glasno. »Strašno lepo si ti dekle! Če bi ne imel žene in kup otrok, bi pobil devet fantov za tebe in vozil bi te po vsej deželi s temle vozom kakor princeso. Povem ti, če bo kdo lazil v Trstu za teboj, mu ne prodaj prepoceni svoje lepote, pa čeprav bo tisti iz samega sladkorja. Žalostna pa ne bodi preveč! Milan menda

ne bo umrl tako kmalu — seveda če ga ne pozabiš, in končno premaga lahko tako deklo kot si ti tri Trste — zapomni si Klara! Na požirek žganja, da se ne prehladiš.«

Izвлеkel je steklenko in ji ponudil. Srknila je res nekoliko, on pa je nagnil precej globoko, potem se je ogrnil z odejo, s katero je drugače odeval pregretega konja, in pognal. Ko so dospeli na vrh planote, so viseli oblaki kakor orjaške, v burji plapolajoče črne zastave skoraj tik nad njim.

In zopet so se naselile težke misli, ki jih je za hip pregnal Kovač, v njeno dušo. V tej uri se je trgala od dolgih let prve mladosti — na tej čudni poti je raztrgala stotine prelepih podob, ki so bežale nazaj navzdol po klancih, hotela je udušiti krik srca, nasmejati se uporno vsej bodočnosti, porogati se vsaki sreči, ki naj bi bila kjerkolisigabodi. Toda vse to se je zmaličilo v črne sence, ki so se zibale po njeni duši, kakor ti temni oblaki, ki zakrijejo vsako zvezdo, ki se hoče prikazati na nebu. Stiskala je pesti na prsi, da bi zakrila pred voznikom vzdih, ki se je hotel poroditi, ne vedoč, da bi ga ubilo ropotanje koles na dolgi kamniti cesti. Sedaj ji je bilo pretežko, da bi se spomnila, koliko deklet se je že peljalo na prav takem vozu po tej cesti, na katero so prihajale še druge ceste z vse dežele.

Toda že se je porajalo nekoliko jutra in Kovač se je moral izogibati posameznim kamijonom in avtobusom, ki so drveli iz mesta in naenkrat je za ovinkom zagledala pod seboj morje luči in dolge svetle proge, ki so se svetlikale po morju. Voz je krenil navzdol in drvel proti mestu, ki se je zibalo sem in tja, kakor čudna prikazen sredi sanj, kakor polip s svetlimi očmi, ki je stegnil lovke v vse doline, da izsesa življenje iz njih. Ob carinarnici jo je stresel mraz, ko se je uradnik, ki je preiskoval voz, dotaknil kolen in se zarežal v njene oči. »Lepo robo voziš danes,« je vzkliknil Kovaču. »Ne bo ti manjkalo kupcev zanjo. Vozi naprej, da ti je ne zaplenimo. Dobro bi nam dela v tem mrazu.« Kovač je molče pognal. Klaro so te grobe besede zasketele v dno srca — toda naenkrat se je zalesketal v njenih očeh nenavaden sij, tako da se je začudil Kovač, ko ga je zagledal, dasi ga ni razumel. Od strasti razjedeni obraz carinika, je bil prvi pozdrav mesta. Nelep in grd je bil — Klara bi se ne zbalá udariti s pestjo vanj, če bi bilo potrebno.

III.

Ob tej cesti s Krasa v mesto ni nikakega predmestja. Kar naenkrat so se dvignile visoke petnadstropnice na obeh straneh. Voz je zaropotal po širokih ploščah tlaka in nekaj hipov pozneje so se pred Klaro razprostrle široke dolge ulice, po katerih so ugašale luči in stopali zaspani ljudje. Čemerno in vendar začudeno se je ta ali oni ozrl na lepo deklo, ki je v moško suknjo ogrnjeno sedelo v senenem gnezdu med vrečami, med tem, ko je burja vihrala z njihovimi plašči in pelerinami. Kovač je krenil z Ulice velikega mlina mimo Ljudskega vrta na drugo stran in zaustavil pred nekim skladiščem, v katerega je potem znosil robo, ki

jo je pregledovala majhna krmežljava gospa. »Je to vaša hčerka,« je vprašala, ko se je nekolikokrat ozrla v Klaro. »Ne, pripeljal sem jo služiti v mesto. Je že dobila službo pri neki bogati rodbini. Na deželi danes človek nič ne zasluži.«

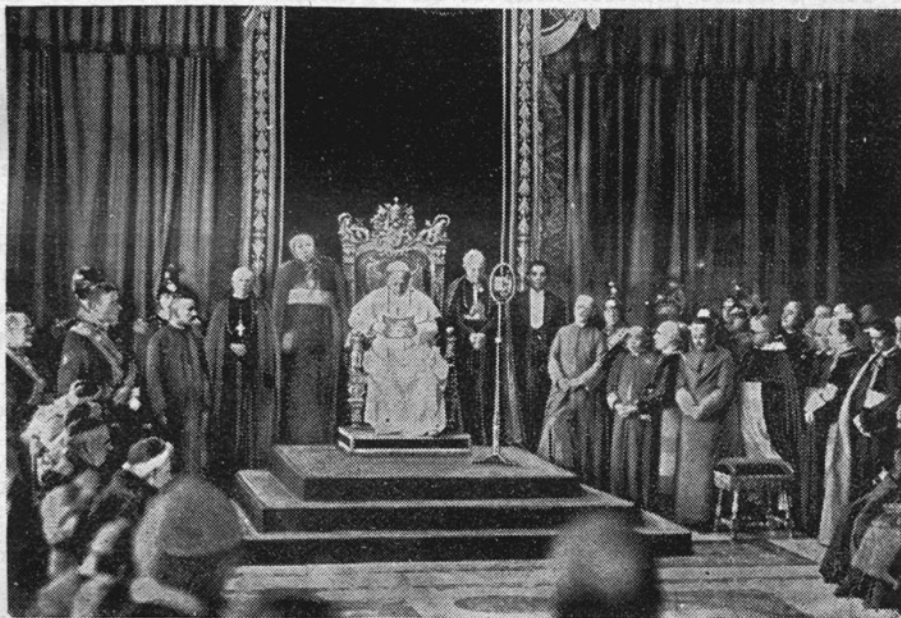
»E, lepa je. Njej ne bo težko. Ni potrebno, da bi znala bogve kaj. Grde so pa revice. Na stotine jih je brez službe in bi žrtvovale vse za hlebec kruha. Kako ti je ime, mala!«

»Klara sem«, je odgovorila Klara — v njenih mislih se je porajalo nekaj grozi podobnega vendar je s smehom odgovorila na skoraj prijazni nasmeh gospe. Po cesti mimo nje je sedaj hitelo že mnogo ljudi. Nekdo se je glasno zasmel, ko jo je videl v moški suknji. Klara je zardela in odložila suknjo na voz. Gospa se je ozrla sedaj z dopadenjem nanjo — toda ni zapazila, da se je dekle treslo od mraza. Gospej se je zdelo samo po sebi umevno, da zna kmečko dekle prenašati vse, ali pa je celo mislila, da Klara sploh ne more občutiti mraza. Kovaču pa se je zasmilila in je hitro končal svoj opravek in zapeljal potem čez nekaj cest v hlev, kjer je naložil konjem sena. Hlapec, ki mu je pomagal — se je ozrl na Klaro. »Si ti prišla služiti? Kovač je pripeljal marsikatero, odkar sem jaz tukaj. Deklica, nam hlapcem in vam služkinjam ni lahko. Pa Bog ti pomagaj!« Te besede so Klari pregnale nekaj težkega razpoloženja, ki se je poprej večalo od trenutka do trenutka in hlapec se je razveselil, ko je videl, da se je nekoliko nasmehnila.

»Vzemi culo z voza, pojdeva v restavracijo na čaj, saj si vsa pre-mražena. Ti bom dal jaz za čaj,« je povabil Kovač. Klara mu je molče sledila v restavracijo, v velik mračen prostor. Natakarkar je pozdravil pokroviteljsko, kakor pozdravljajo natakarkarji navadne ljudi, toda ko se je zazrl Klari v obraz, je hitro stekel po naročeni čaj in ga postavil skoraj s spoštljivo vljudnostjo pred njo. Potem se je postavil v kot in neprestano buljil v dekle. »Vidiš, ta bi te rad požrl poprej, ko boš ti popila čaj,« je rekel Kovač glasno. Natakarkar se je z mrmranjem odstranil k banku.

»Takah se ti ne bo težko ubraniti, Klara, toda mesto ima v sebi vse preveč drugih stvari, pred katerimi boš ostrmela in ti bo morda težko. Tvoja mati ne ve, kaj je Trst v teh dneh. Včasih, ko je živela ona tukaj, je bilo seveda vse drugače. Toda kaj bi ti pravil — saj si pametno dekle. Sladkim obrazom ne veruj preveč, pa bo vse dobro in te bo Milan vesel. Če bi jaz ne imel toliko otrok, bi mu pomogel, toda, kaj hočeš. V teh dneh moram paziti neprestano, da ne grem sam k vragu. Zate bi mi pa res bilo žal, če bi pozabila od kod si doma. Če boš hotela kdaj kaj sporočiti materi ali pa Milanu, se oglasi pri meni, saj prihajam vsako soboto v mesto. Res, marsikatera, ki sem jo pripeljal kdaj sem, me je obiskovala nekaj časa, potem pa je naenkrat ni bilo več. Toliko naših požro ti tujci. Zate bi mi pa res bilo žal. Tako lepo si prepevala na koru, da sem pozabil na vse drugo v cerkvi, ko sem te poslušal. Ne boj se nikogar in naj ima tudi sto hiš.«

Govoril ji je še marsikaj. Klara se je trudila, da bi ga poslušala, vendar so ji misli uhajale neprestano domov. Zdelo se ji je, čeprav je naraščal hrup vozov na cesti, vse kot sanje, v katerih se ji samo dozdeva, da se je pripeljala v mesto, potem ko jo je zagrabila neka nevidna roka in jo vleče za seboj, ne da bi bilo njej mogoče upreti se količkaj. Slišati je bilo tudi zvonjenje iz neke bližnje cerkve. To zvonjenje se ji je zazdelo tuje in je mučno udarjalo v njene zbegane misli. Toda zvonjenje je kmalu prenehalo in je zopet slišala le hrup vozil in kričanje prodajalcev. Iz za banka so iz polteme zijale proti nji oči natakarjeve. Od teh oči so ji

Papež Pij XI. proglašá 1900 letnico Kristusove smrti v letu 1933 za sv. leto.

zbežale misli k Milanu, ki stopa sedaj s krampom na rami ves mrk po cesti na delo. Kako je vendar mogoče, da ga danes ne bo videla! Danes zvečer pojde on k pevski vaji, potem bo stopal sam domov čez polje in jutri se bo zaman oziral na drugo stran orgel, kjer je vedno stala ona. In kdo bo jutri učil Mašo doma, ko ne sliši v šoli več domače besede? Bog ve, ali se je Maša po slovesu vrnila spat, ali pa je še strmela na ognjišču preplašena v materine oči. Če je šla spat, se je sedaj gotovo že prebudila in pričakuje zaman sestre, ki naj bi ji počesala lase.

Kovač se je nasmehnil, ko je spoznal, da je preslišala mnogo njegovih besed... »Vstani, Klara, pospremim te do Julči, da se ne izgubiš sama po teh ulicah.« Vstala je in mu sledila skozi vrata in po ulicah. Culica je mrtvo visela v njeni roki. Komaj se je zavedala množic, ki so hitele mimo nje po Vodovodni cesti, po Križišču, po Borznem trgu, po Korsu in mimo Velikega trga, za katerim se ji je zazdelo, da se je za-

lesketalo morje. Kovač pa jo je vodil naprej in na levo v tesne, mračne ulice, v katerih se je že burja ubila, in potem navkreber po bregovih visoko nekam, dokler se nista ustavila pred petnadstropnico.

»Do stanovanja te spremim, potem pa bom odšel, ker imam še mnogo opravkov,« je rekel Kovač, ki se menda sam ni prav dobro počutil v tej tesnobi ulic. Ko sta šla po strmih lesenih stopnicah navzgor, se je Klara nehote oprijela njegove roke. »Ne boj se. V sobah ni tako mračno, kot po hodnikih in stopnicah,« ji je rekel. Ko sta se ustavila nekje v četrtem ali petem nadstropju, je rekel Kovač: »Tukaj stanuje Julči. Vem, ker sem ji nekoč prinesel neke stvari od doma. Na ta vrata potrkaj! Jaz pa grem.«

Z neko žalostjo je stisnil Klari roko. »Pozdravite očeta, mater, Mašo in Milana,« je zašepetala in strmela za njim, ko je stopal navzdol previdno po strmih stopnicah.

Tako se je znašla sama na ozkem, mračnem hodniku, ob katerem se je vrstilo mnogo vrat. Ni bilo slišati nikakega glasu. Neskončna tesnoba se je je polastila in v oči so ji zopet hotele stopiti solze. Najrajši bi zbežala nazaj na cesto, tekla za Kovačem, se ga oklenila krog vratu in ga prosila, naj jo vzame s seboj domov. Kakor da hoče zbežati pred tem koprnenjem, se je odločila naenkrat in močno potrkala na vrata. Spoznala je takoj Julčin glas, ki je zaklicala, naj vstopi. Odprla je.

»Ti si, Klara,« je vzkliknila Julči, ki je še ležala. »Mislila sem, da so mi prinesli kako pošto, pa si res ti, Klara!« Planila je z ležišča in jo objela med najnedostojnejšim smehom, jo zagrabila za roko in jo vlekla k postelji. »Sedi na posteljo, ti Klarica moja, da ti hitro skuham čaj. Kako si vendar našla tako zgodaj k meni? Sedi no, Klara! Nič se ne boj! Joj, vedno lepša si, kakor kak angelc si.«

Julči si ni pustila dopovedati, da je Klara že s Kovačem zajtrkovala. Še preden se je napravila, je prižgala špirit v gorilniku in pristavila lonček. Potem se je hitela umivati, ne da bi se prenehala smejati, ko je v zrcalu pred seboj gledala Klara in samo sebe, svoj nekoliko že starikav, čeprav še vedno skoraj lep obraz, in nekoliko upadle prsi.

»O, Klara, ko bi bila jaz tako lepa kot ti!« V tem glasu je bilo nekoliko grenkosti, dasi nobene zavisti, skorajda se je zrcalila ljubezen v tem vzkliku. Potem se je hitela napravljati. »Ali si bila kaj žalostna, ko si zapustila Milana?«

»Saj ga nisem zapustila, ko je tako mlad in me ima tako rad,« je odgovorila Klara, ki je radi Julčinega smeha planila tudi sama v smeh. »Ti si pa še vedno lepa, Julči! Skoraj nič se nisi spremenila.«

»Mnogo sem se spremenila. Vsak človek se prej ali slej spremeni. Saj vendar ni mogoče biti vedno popolnoma mlad in življenje je včasih vendarle težko.«

Julči je segrela železni valovnik za lase med gorilnikom in si utisnila nekaj novih kodrov. Pristopila je h Klari: »Daj, da naredim tudi tebi

nekaj kodrov, da boš še lepša.« Dvignila ji je lase nad čelom in jih ujela v valovnik.

»Ti imaš velike kite. Sedaj jih nima nobena. Vendar si jih ne daj odstriči! Prav škoda bi jih bilo, zares. Lepše je, če imaš kite. Pa kaj vidim — ti nimaš plašča. Klara, ali te ni zeblo? Jaz ti bom posodila enega, dokler ti ga ne kupi tvoja gospa. Sicer pa sem šla tudi jaz nekoč brez plašča v Trst — toda takrat je bila pomlad, saj veš, Klara, tako lepa pomlad je bila takrat. Vselej se mi čudno zdi, kadar se spomnim na tisti dan. Takrat se mi je zdelo življenje vse drugačno kot danes in vse nekam tako čudno, čeprav sem bila poprej že v Trstu — veš takrat, ko se je moj Martin odpeljal v Ameriko. Spremila sem ga prav do ladje in se nisem mogla odtrgati s pomola, ko je ladja odhajala. Pisal pa mi je potem samo trikrat iz Klevelanda in kar naenkrat prenehal, čeprav sem izvedela, da se ni nikjer ponesrečil. Pa saj ti vse to veš, kaj bi ti pravila še enkrat. Mnogo se je spremenilo od takrat. Veš, tista ladja še vozi. Te bom peljala enkrat, da si jo ogledaš. Včasih grem rada pogledat, kadar pride iz Amerike. Boš videla, kaki ljudje se vse pripeljejo z njo, tudi zamorci, veš, pridejo in vse polno najrazličnejših ljudi, da se boš kar čudila.«

Julči je govorila neprestano in ni pustila Klare do besede. Neprestano se ji je ozirala v oči in se je zdelo, kakor da išče samo sebe v njih.

»Popoldne te popeljem h gospe — toda jo bom prosila, naj ti dovoli, da prideš jutri v nedeljo k meni in boš pri meni ves dan... Jaz vidim v tvojih očeh, da si žalostna, toda, Klarica, nič se ne boj! Nikdar ne more priti taka tema, da bi je ne bilo mogoče razsvetliti na kak način,« je rekla, vendar je ta hip, čeprav samo za hip, zasijala žalost tudi v njenih očeh.

(Dalje prihodnjič.)

Vika:

2. februar.

(V cerkvi.)

Svečke gore...
Vernih jih roke prižgale
materi v dar.
Orgle donijo,
kadilo se dviga
na njen altar.

Ljudstvo drhteče sklepa roke:
Sprejmi nas, mati, na svoje srce.
Tam naj se duša nemirna umiri,
tam nam izginejo težke skrbi,
boli in tuge, ki spremljajo
žive nas dni...

Mati prečista dobrotno jih zre
z rajske višave.
Žarke pošilja jim zlate...
V dušah kopnijo
boli in težave.

... Kako nam sedaj je v srcih sladkol
Tisočkrat hvala ti, mati, naj bo,
ker si utešila naše boli.
Svečke pojemajo — srca gore
v ljubavi proči zate!

M. Bernardina Wagner, uršulinka.

Ko so v prošli jeseni loške uršulinke praznovala 150 letnico; odkar so prišle v Škofjo Loko, so omenjali tudi redovnice, ki so si stekle največ zaslug za vzgojni zavod. Poleg m. Katarine in m. Ignacije, o katerih smo že govorile, so takrat imenovali kot eno najzaslužnejših tudi rajno m. Bernardino. Naj zvedo še Vigrednice, kakšne močne in svetniške žene žive in se žrtvujejo v zatišju samostanskih zidov!

Filipina Wagner se je rodila 1. maja 1855 v Idriji. Bila je edina dekllica med štirim fantki, ljubljena in razvajena preko mere. Gotovo pa je bilo deklici, ki je bila dovzetna za ljubezen, zelo hudo, ko ji je že osemletni umrla mama. — Dne 7. oktobra 1866 je prišla v škofjeloško uršulinsko šolo. Živahna, nadarjena dekllica si je tudi tukaj znala pridobiti naklonjenost in ljubezen. Tedaj, prav zgodaj, ko je trinajstletna opravljala Alojzijevo pobožnost, pa se je oglasil Ženin in snubil... Sledili so boji: V samostanu jim ni bilo kaj prida za dekllico, ki bi jim vsled šibkega zdravja mogla biti samo v nadlego. Oče pa jim hčerke niti ni hotel izročiti za vedno in jo je zahteval domov, da se raztrese, da pozabi na Gospodov klic. Ženin pa je pomagal svoji izvoljenki, da mu je ostala zvesta. Leta 1872. je kot prva gojenka škofjeloškega samostana naredila učiteljski izpit na ljubljanskem državnem učiteljišču; privatno pa se je izobraževala še v italijanskem, francoskem in angleškem jeziku, ko je nemški in slovenski govorila že kot otrok. Potem, o sv. Jožefu l. 1873., pa je morala premagati zadnje ovire, pokazati, da bolj ljubi Gospoda kot očeta in brate in sorodnike; s silo se je iztrgala iz njihovega objema in še za slovo je oče izjavil, da je ne smatra več za hčer. — Čez pol leta šele je nekoliko omilil to izjavo.

Dne 9. junija 1873 je sprejela redovno obleko, čez dve leti naredila časne obljuje, 8. junija 1879 pa je slovesno obljubila, da hoče biti nepreklicno in večno samo božja last. Vedno je zatrjevala, da je bil to naj-srečnejši dan njenega življenja.

Radi njene obsežne izobrazbe in njenih zmožnosti so ji v samostanu poverili odlične službe. Že l. 1885. je postala voditeljica redovnih kandidatinj. Od l. 1890. do l. 1920. je bila voditeljica šole, najprej ljudske, in od leta 1903. meščanske. Do smrti je bila glavna vzgojna prefekta. Od l. 1906. dalje — izvzemši pet let — je bila tudi samostanska podprednica.

Že v novicijatu si je izbrala za geslo: »Vse v večjo čast božjo in za zveličanje duš.« V svoji veliki ljubezni je samo kovala načrte, kako bi bolje mogla koristiti hiši in zavodu. Leto za letom je pripravljala gojenke na učiteljski izpit, ki so ga potem delale na državnem učiteljišču v Ljubljani. Po njenem prizadevanju in posredovanju pa so loške uršulinke dobile dovoljenje, da so ustanovile učiteljišče s pravico javnosti.

Bila je odlična učiteljica. Sama tako globoko izobrazena, je znala tudi tako odlično predavati, da je njene bivše učenke še sedaj ne morejo prehvaliti. »Literature nas je v meščanski šoli naučila toliko, da smo lahko tekmovali z osmošolci,« zatrjuje njena učenka, in druga učiteljica, se še vedno rada pohvali: »Ko sem pred 30 leti prišla iz 6. razreda na drž. učiteljišče, se mi zemljepisja ni bilo treba učiti.« Pa je bila rajnica tudi vsa zrasla s šolo. Samo zadnje mesece pred smrtjo ni mogla, tako je pa še 76 letna poučevala v nemškem tečaju.

Njeno glavno delo pa je bilo vendarle vzgoja gojenk. To službo je vršila z vso skrbnostjo in vestnostjo, z globoko resnobo. Vzgojiti je hotela vzorna dekleta in požrtvovalne, močne žene. Vse njeno delo je veljalo otrokom: njene misli, njeno trpljenje, njene žrtve in molitve, vse je bilo za otroke; z vso ljubeznijo je skrbela samo za zveličanje otroških duš. Nobene prilike ni zamudila, katera bi lahko vzgojno vplivala. Kadar se je bližal Gospodov ali Marijin praznik, nas je opozarjala že tedne poprej in nam določala za pripravo majhne vaje v premagovanju ali kaj sličnega. Njeno srce je gorelo v ljubezni do Boga in do Marije; zato je tudi nas vzgajala v pobožnosti. Vedno in vedno nas je učila, kako moramo živeti s Cerkvijo; v adventu smo se z njo pripravljale na Gospodov prihod, zadostovale v postnem času, spremljale Gospoda v trpljenju velikega tedna, z Njim smo praznovale Vstajenje. Potem pa smo vsako leto tako težko pričakovale prvega majnika, ko smo ob mraku z lučkami v rokah spremljale Lurško Marijo skozi lipov drevored v votlino na koncu vrta. Ko so podvomili, da ta ceremonija na gojenke morda ne vpliva vzgojno, je bila žalostna, a je vendar prosila: »Nikar ne opustimo! Četudi je sedaj za premnože to le vnanjost, bo morda v poznejših letih vprav vsled te vnanjosti našla pot nazaj k Materi.« Pa tudi slovesnosti v zavodu samem je bilo kaj malo, kjer ona ne bi pomagala. Saj je bila tudi pesnica in dokler je bil občevalni jezik v zavodu nemški, nikdar ni bilo treba skrbeti za priložnostne deklamacije.

Predvsem in najbolj pa je bila m. Bernardina zvesta nevesta svojemu Ženinu. In če nas je božji Ženin s trpljenjem odrešil, ali se bo Njegova zaročenka bala križa? M. Bernardina je bila v šoli trpljenja odlična učenka. Že l. 1886. jo je tako bolela leva roka, da je morala iskati zdravniške pomoči. Konstatirali so kostno jetiko. Potem je bilo bolje in spet slabše, do l. 1896.; takrat pa ni bilo drugačne pomoči, kot da so odrezali roko. Pa je bila vendar ta močna žena jeklene volje potem še 36 let učiteljica in glavna vzgojna prefekta! — Niso pa bile telesne bolečine najhujše. Žena, polna velikih načrtov, je imela vendar tako nežno srce, ki

je žejalo po ljubezni in razumevanju. Vsega tega je morala večkrat stradati. Bog sam ve, koliko je trpela, ko je za svojo ljubezen in požrtvovalnost in za vse svoje skrbi žela nerazumevanje in premnogokrat hladen odpor. To so tajne, katere je odnesla v grob. Vsem gojenkam bo ostala v neizbrisnem spominu vsled njenega brezprimerno finega nastopa; s svojim plemenitim nastopom, govorjenjem, s kretnjami je tako silno vplivala na nas, da v njeni bližini najživahnejše nikdar niso bile razposajene. Ves ta zunanji nastop pa je bil le nujen izraz njene duše: čednosti, dobrote, krotkosti in ponižnosti so bile v zadnjih letih bolj in bolj očitne. Zato se nismo tako zelo začudile, ko smo zvedele po njeni smrti, da jo je že od l. 1925. vezala posebna obljuba ponižnosti; in da je ona, samostanska podprednica, ob duhovnih vajah sklenila: »Kolikorkrat mi Bog pošlje ponižanje, bom vzdihnila: Deo gratias!; za vsako večje ponižanje pa bom zmolila Te Deum.«

59 dolgih let je m. Bernardina kot redovnica preživela za Boga in zorela za nebesa. Ko je zadnjih osem tednov njenega zemskega bivanja trpela neznosne bolečine — imela je raka v želodcu —, je bila njena vsakdanja molitev: »Moj Jezus, zahvaljujem se Ti za vse trpljenje!« Ko že nič več ni mogla, je še poljubljala križ in se komaj slišno zahvaljevala: »Quid retribuam — Gospod, kako naj povrnem?«

Gospod je svoji zvesti nevesti gotovo že obilno poplačal; nam pa, ki smo jo poznale, bo vedno vzor veleizobražene žene in vzorne redovnice.

Edine tri ženske, ki so se rešile iz nedavno popolnoma zgorelega francoskega luksusnega parnika »Atlantique«.

Hčere beže . . .

(Nadaljevanje.)

Ko sta se poslovila, so se zatrnille prve zvezde in poiskale pot v beli vsemir. Barjanska plan je malce potemnela, motne tajnosti so se začele zbirati kraj zamrznjenih jaškov. Pri Drašlerju na Dolu so zamigljale rumene luči, pivci z Dola in Laz so se že zbirali.

»Sem že obupala,« je pozdravila Kržičeva Marjeta zapozneno tovarišico in ji pripravila stolček pri peči, od katere je puhtela mehka toplota. Pred jaslicami se je stegnil zlati jeziček, lučka se je vznemirila pa zopet vpokojila. Jezušček se je še vedno smejal, ovčke so se zgubljele v zelenem mahu.

»Mislila sem, da si se premislila in ostaneš doma,« je objela Marjeta znanko za ramena in se privila prijateljsko k njej. Ančka se je opravičevala in odložila robček z molitvenikom na klop:

»S Tinetom sem se zamudila. Ni mu prav, da grem. Moj Bog! Naj me pa on živi, toda vedno bi me le gledal in ajal kakor otrok cukreno punico. Tudi njegovemu očetu nisem všečna. Vesela sem, da se jim snamem z ramen. Končno sem pa sita tega dolgočasnega shajanja.«

»Prav imaš! Zakaj bi se pa enkrat sami ne postavili na trdne noge. Le kako naju bodo zavidali, ko se bova vrnili domov na obisk. Vsa vas se bo zanimala za naju. Hi, hi. . .«

Marjetin smeh je razvnel tudi Ančko, da je zopet oživila. Marjetka je bila vedno prijetna družica; kadar se je zasmejala v fantovski družini, so se vsi zdrznili in se ozrli na rožnopoltega dekleta, ki je umelo izzivajoče pobliskavati z očmi in stresati z gostimi kodrčki, ki so tako poredno, malce ničemurno padali na čelo. Njena zibajoča se hoja, v ozke gube nabrano krilo, polni boki, pridne roke, zdravje . . . Sama pesem in mikavna skrivnost! Taka je bila dvajsetletna Marjetka, zrela kakor malina pred šmarno mašo, taka je bila tudi Ančka, morda nekoliko bolj resna in umirjena, take so bile ostale tovarišice! Samo ena nadloga jih je morila: bile so hčere kajžarjev in želarjev, morale so v svet radi skorje kruha in nečesa nedopovedljivega, kar jim je motilo obstanek pod bornim krovom, pri leseni skledi koruznega močnika, na mahu, pri spravljanju praproti, radi česar so morale bežati v mesta in se često prodati kot pestunje otrok ali celo negovalke razvajenih psičkov, ljubljencev zanikarne gospode. Morda se je očitovala v tem begu z domače grude neka nezadovoljnost radi težkega življenja na njej, na domači grudi, ki je mati žetve in mati junakov, nikdar pa mati mehkužcev in razsipnih slabičev. Morda je povzročila ta beg s kmetov v mesta zmeda naših dni, nestalnost in neurejenost. Ali pa ni več naša zemlja ljubljena s tisto požrtvovalnostjo, veliko odpovedjo in trpljenjem, ampak je postal nagon po lagodnosti in lahkoživem uživanju jačji in silnejši.

Tudi Marjetka in Ančka sta se podali na ta beg!

»Imaš že vse pripravljeno?« je poizvedovala Marjeta in zgibala obleko v košaro.

»Vse sem uredila. Samo molitveno knjižico denem na vrh. Gospod župnik mi jo je podaril.«

»Kaj si bila tudi tam?« se je začudeno ozrla starejša mladenka na sklonjeno tovarišico, ki je še enkrat brala župnikove besede.

»Bila sem,« je priznala Ančka.

»Jaz pa nisem šla. Stara sem dovolj, vem, kaj počnem. Sama si bom prislužila denar in ga dala na stran za možitev.«

Ančka pa je zamišljeno brala:

»Moli in delaj ter ne pozabi rodnega doma.«

* * *

Kabejev Tine se je ta večer ves malodušen vrnil domov. Ko se je bila skrila Ančka za zasneženo ogrado, se je pognal nizdol, kakor da hoče pobegniti pred zlokobno senco. Nenadno slovo ga je resnično vznemirilo! Njeno obnašanje, brezčutne kretnje z roko, neka prevzetnost, vse to bi moglo mnogo pomeniti, kakor da sta se razšla. Zdela se mu je naravnost predrzna! V tujem kraju ga bo pozabila, toliko ji bo ljub kakor meden šmarni odpustek, ki se postara in razpade v skrinji. Kar težko se je vrnil domov.

Suha, prazna belina zmrznjenega snega, ki je napravljala okolico in barje strašno enakomerno, polno pozabe in zapuščenosti, je zapustila tudi v njem puščobno sled. Pred Mrkunovo gostilno so ga vabili sovrstniki, da bi se jim pridružil. Toda ni mu bilo do vina, vreščeča harmonika ga je dražila.

Ko je stopil na domače dvorišče, ga je nagovoril oče iz steljnice:

»Si bil pri Mrkunu?«

Nič odgovora. Z ohlapnimi rokami je obstal pred vežo, delo mu ni dišalo.

»Le stopi, saj nisi revmatičen,« se je vnovič oglasil oče in potresel koš z listjem. »Kar primi vedro in nanosi vode.«

»Čakajte, čakajte! Kam pa se mudi, sleči moram praznjo obleko. Kakor črna živina...«

»Kaj se cmeriš in nergačiš? Zaradi teh petih repov živine ne boš onemogel,« se je hudoval užaljeni starec, zadel koš na šibka ramena in odstopical v hlev. Še bolj nevoljen se je podal Tine v hišo, prevrnil stolico v veži in se godrnjaje umaknil v čumnato. Ko je vrgel nase delovno obleko, je poiskal vedro in začel napajati živino. Stari Kabej je končal z nastiljanjem, skrbno je potrepljal lepega junčka, ki je zadovoljno prežvekoval in enakomerno sopol.

»Kaj še vedno ni hlapca?« je poskusil prekiniti Tine mučni molk.

»Kakor vidiš, še ni prišel. Ja, ja! Danes so se posli prevzeli, če mu ne strežeš kot grofu, pa odpove in gre. Mesto jih je čisto pokvarilo

in razvadilo. Včasih so se menjali komaj vsakih sedem let, ko je prišel pastir do hlapca ali pa je hlapec zlezel na železnico, ker se je naveličal kmečkega dela.«

»Res je tako oče,« je veselo poprijel Tine za besedo. »Kdo se ne bi naveličal kmečkega životarjenja! Delaš in garaš, nikdar nisi prost. Tudi jaz sem mislil, da bi pogledal za kakšno službo. V mestu bi jo morda dobil pri iblajtarjih...«

»Kaj?«

Kabejev oče je grozno zazeval. Če bi mu bil kdo povedal, da se bo obesil sin, pa bi se morda ne zgrozil in začudil tako hudo. Oči so se mu zasvetile, kakor da jih je orosila solza užaljenosti radi tolike sinove nehvaleznosti. Žile na sencih so se bolestno napele.

»Kaj? Še tega se je manjkalo. K fronkarjem boš šel, med biriče se boš zapisal, da boš gospodi pomagal kmeta zalezovati in nas goljufati. Kaj si prišel čisto ob pamet, ali te je kak zelenec pri Mrkunu zmešal? Vsa vas bo pljuvala na našo hišo. Nak! Če to napraviš, nisi več moj sin. Sprijena kri! Tvoj oče bo garal, ti boš pa na biričev boben tolkel. Komu bom pa grunt zapisal, boršt, mah, zemljo, hojce in mladetino na Zavrhu. Katera te bo še marala, če se boš v mestu spridil in zanemari!«

Tine se je v obupu oprijel poslednjih očetovih besedi kakor droben žužek tanke bilke, ko ga je dohitela in presenetila neurna ploha daleč od skrivališča pod varno ruševino. Ko mu je zaupal najnovejšo novico o Ančkinem odhodu, se je starac še bolj razvnel:

»Tako, tako! To so tiste limanice, na katere tiščiš. Fant! S flenčami ne bo nič. Naša hiša ne rabi pohajačev. Pa tudi s prazno skrinjo naj ne hodi nobena k nam. Deklina naj gre, kamor hoče. Če misli, da bo pri gospodi lizala med, se bridko vara. Marsikatera je čez leta prijokala na občino s kopico drobljancev in pokore. Pomačajte, rešite me, dobri ljudje! Toda nas ni nič vprašala za svet: ali je pametno, da grem na tuje, nič več nas ni hotela poznati, ko je postala mestna gospodična, ne smemo vedeti, kje je zapravila boljša leta in zdravje. Samo pomagati moramo, ko se vrne s kupom nesreče in prazno malho. Ali ni to krivica, ali ni to dvojna mera! Mi moramo živeti pošteno, spoštujemo postave, ostati moramo pri svojih žuljih, enkrat na leto romamo k sv. Roku in na Brezje... Pa se ti scandra takale deklina, kar mora v mesto, nikdo je ne more prepričati, da je tak korak negotov! Nič boljši niso fantje, ki tiščijo v mesto. Odsluži vojake, čez zimo se potika doma in ne ve, česa bi se lotil. Spomladi pa hajdi! Doma se začenja delo, mladi ljudje pa bežijo. Po njivah divja plevel, senožeti ostanejo v mlaki, samo v gozdu pojejo sekire smrtno pesem bukvam in hojam, da se saj nekaj proda in dobi denar za sol in davke.«

Starac se je nehote razburil; kot dolgotrajni občinski odbornik je bridko opažal, kako ginejo domače delovne moči, neprestano pa se večajo nezaželena bremena za kritje ubožnih zadev. Zdaj se je oglasil kak pohabljen revež iz nemških plavžev, potem je prijokala dekla z nezakonskim

otrokom, zopet je mesto vrglo iz svojih ubožnih zavodov staro revo, ki so jo morali dati na preživnino k občanom. Tine je predobro poznal očetov odločni značaj, ki se je učvrstil med skalovjem in težko barjansko zemljo. Tako je sodil o tem beganju ves starejši rod, ki se je še krčevito oprijemal domače grude. Brez ugovora se je odstranil, postavil vedro pod stopnišče in se umaknil tudi svoji materi v čumnato.

Zakrknil je, orehi so res trdi...

Januarsko jutro. Nebo se je odmaknilo v belo večnost, samo luna visi nad Korenom, vsa trpka in trudna od dolge nočne poti. Ozračje se lesketa, kakor bi se drobil v njem srebrn prah. Vrhovi smrek so pokriti z debelimi, belimi kapucami; breze so zastrote s svileno pajčevino, ki sta jo natkala zimska noč in mraz. Megle so obležale daleč za rakiškimi slemenimi. Barje je podobno pravljicnemu vrtičku; še orjaški borovniški most ne moti čudovite mičnosti, njegovo stebrovje je oblito z belo svetlobo. Vse molči in strmi v začarano pokrajino, komaj da se zgane ptiček, poleti na vejo in odkrhne drobec, ki se pobliska v jarki jutranji luči in pade na beli prt. Nekje so zabrneli kraguljčki, tanki dimčki se svedrajo nad hišami, ledene rože sanjajo na oknih.

Ančka to jutro ni opazila nenavadne krasote. Hitro, brez toplega občutka se je poslavljala. Košaro z obleko je odnesel že zjutraj na postajo brat Matevž, ki so ga čez zimo pridržali na železnici radi čiščenja proge. Še enkrat se je sklonila k materi, segla v roko sestri Urški, ki se je solzila. Mimogrede jo je potolažila z obljubo:

»Nič ne maraj, Urša! Vesela bodi, za Veliko noč ti pošljem svileno ruto, tisto z živimi rožami in širokimi križi.«

Še en pogled, bežen, skoraj površen! Srce je postalo nestrpno, Marjetka že gotovo čaka pri mostu. Zopet bo zamudila, kar hiteti mora... Tako se je poslovila zopet ena, mlada, lepa in zdrava! Nič več ne bo pastirica in se potikala med robidovjem kakor zgubljena srna. Nič več ne bo nabirala brinovih jagod in zdravilnih rož za vrhniškega apotekarja. V mestu ni bajt in beračev, tam ni Žalostne gore, tam ne bo palilo sonce rožnih lic, tam se ji bodo zasušili žulji na rokah. Vse bo kakor v čudovitih sanjah!

Vlak se je sunkoma spustil na borovniški most. Ančka in Marjeta sta se željno ozrli na vas v dolini. Kapelica na križpoti, šola, častitljivi zvonik, Mrkunove žage ob Borovniščici... Potem so se začele gibati hišice in gospodarska poslopja; dvorišča so se urno odpirala, vrtovi ob poti so se obračali in zopet vračali v staro lego. Dolgo so bežale hišice mimo proge, se skrivale, pa se zopet porajale. Raztrgani kozolci, ozke gazi, nekaj stegnencev, v katerih so črnele pozabljene povesme fižolice, Borovniščica z umazanimi bregovi, črne brzozjavne žice, enakomerni udarci koles... Že je zavil vlak na ovinku nad Bregom čez paški most, pod pečine, nad katerimi čemijena rodna vasica. Pako! Hišice so pritekale nasproti, malce obstale in ljubeče mežiknile z malimi okenci pa zopet odbrzele. Rodna vasica! Nad prelazom je stala mati z Uršo, nekaj vaščank

se je nabralo in zrlo v drveči vlak. Ančka se je stisnila v kot, prvokrat jo je presunila težka zavest, da se podaja sama na tuje. Nihče je ne spremlja, komaj da jo dohaja dobri angel varuh. Spomnila se je župnikovih opominov. Ozrla se je na Marjeto, tudi ona je molčala in nezaupno zrla po sopotnikih.

Onstran Preserja je Ančka še enkrat stopila k oknu in se ozrla proti domačim krajem. Božja žlahta pod Krimom se je boječe odmaknila. Še en pogled na Žalostno goro, podpeški kamnolom z ogromnimi, kamniti skladi, ki jih preprezajo rdeče žile, še en vzdihljaj k sv. Ani in sv. Jožefu, končno so se skrili tudi beli spominčki na nekdanje čase. Megla je vstajala izpod Krima in se hulila preko planjave; družine grbastih vrb sredi barja so se stiskale brez življenja, po zasneženih razorih se je klatila jata lačnih vran. Še enkrat so se pokazale bele cerkvice na hribčkih, kakor da jo opominjajo, naj se rajši vrne domov. Toda zaman! Vlak je že zavil čez staro Ljubljano mimo Vnanjih goric v hriboviti svet pod Brezovico. Pusta megla je vse zakrila, oślinila okna in legla na srca.

Ko sta izstopili na ljubljanskem kolodvoru, sta bili obe trudni in nezadovoljni. Tudi Marjeto je zapustil smeh, skoraj ju je zmedel silni vrišč, živahno tekanje nepočakanih potnikov, ki so silili k vozem, klici železničarjev, glušeči žvižgi lokomotiv, vlažne saje, nepoznani prostor, gneča, strogi obraz nepremičnega stražnika... Ko je pregledal mitničar njuno prtljago, sta se sami znašli sredi nepoznane množice. Nihče ju ni pozdravil, nihče ju ni vprašal, kam sta namenjeni. Cesta je bila blatna, umazana brozga je škropila izpod drvečih avtomobilov, megla se je neprenehoma gostila in kalila vedri predpoldan. Po prodajalnah in gostilnah so gorele rumene luči, ljudje so lazili po ulicah kakor čemerne sence. To naj bo tista Ljubljana, toliko ljubljena in zaželena?

Po Lucijinem opisu in spraševanju sta našli njen hotel. Stavba je bila ohola zgradba, podobna staroveškemu poslopju iz rezanega kamna. Pred visokim vhomom je stala vrsta uslužnih hotelskih uslužbencev v tesnih jopičih in širokih hlačah. Vrata so se odpirala neslišno, v prostorni veži so bili še vedno nažgani lestenci s pozlačenimi rameni. Vse je bilo tiho kakor v cerkvi, le včasih se je oglasil rezek glas in pojoče veleval:

»Pikolo! Številka sedem zvoní... številka osemnajst hoče časopise. Številka pet...«

Poreden glas se je nagajivo odzival:

»Številka sedem zvoní... številka...«

Kakor ju je poučila Lucija, sta se ustavili pri bledikavem vratarju in ga naprosili, naj jo pokliče. Vrtar v stekleni gajbici je malomarno snel slušalko, zavrtel kolesce in zazeval v govorilni nastavek:

»Lucija... Lucijica... Tvoje punčke so prišle. Prav, pridržim jih pri sebi.«

Dolgo se je smejal in laskal:

»Že prav, Lucijica. Kar brez skrbi bodi.«

Nato se je obrnil do deklet in ju povabil k sebi:

»Kar pri meni počakajta, gospodični. Lucija bo takoj prišla. Prtljago bomo začasno spravili.«

Odprl je stekleno okence in zanosljal:

»Pikolo, pikolo! Vzemi to prtljago in jo spravi na številki tri.«

Nagajiv dečko je zrastel pred njima, skomignil z rameni, napravil neumen obraz in hudomušno zapiskal:

»Številka tri-i...«

Priročno je dvignil košare in odhitel nekam v nadstropje. Ančki se je zdelo vse to skakanje, zmigavanje z rameni in mežikanje silno smešno; včasih so se tako obnašali komedijanti, ki so se ustavili ob žegnanju na gmajni in razkazovali razne budalosti. Končno je pritekla Lucija in ju odvedla v kavarno. Lepo ji je pristojala črna obleka; beta čepica nad čelom jo je napravljala drobno in srčkano. Ančko je nenadoma zaskrbelo, kam je odnesel dečko prtljago.

»Nič se ne boj za svoje stvari, ki so varno spravljene v shrambi. Tukaj ne smeš sedeti kakor kmetica v romarski gostilni. Jaz se bom malo preoblekla, ve se pa pokrepčajta. Predpoldan sem prosta in pojdemo v mesto.«

Dečko v belem jopiču je prinesel dišečo kavo, kruhke in med. Prvotno razočaranje se je popolnoma umaknilo, vendar ni tako hudo in pustol! Še gospod župnik ne sedi na mehkih naslanjačih, pod takimi svečniki in zastori. Okrogle mizice s svetlimi, marmornatimi ploščami, topli zrak, čudovite dišave, ki so valovale iz kota v kot... Ančki je bilo silno nerodno; kadar je zaropotala z malo žličico je močno zardela in skrila obraz. Marjetki je kava celo pljusknila preko roba. Kakšna nesreča v čudoviti sobani, med brušenimi zrcali in belimi vložki, na katerih so se smehljale kodrolase glavice... Lucija se je kmalu vrnila. Oblečena je bila v mehak kožušček; tesen klobuček ji je lepo pristojal, novi škornjički so se mikavno pobliskavali.

»S tvojo novo gospodinjo sem že govorila,« se je obrnila Lucija k Ančki in ji popravila volneno čepico, da so se vsuli kodrčki preko senc na lice. »Kar potrudi se, pozneje boš dobila v mestu lepšo namestitev.«

Potem so se odpravile na prijetno pohajkovanje. Megla se je nekoliko dvignila, bogato založene izložbe so bile še polne božičnih spominov in daril. Toda ljudje se niso zanimali za nje, vsakdanje skrbi so jih prehitale.

Na večer so se vse tri poslovile, polne nad in krasnih obetov. Ančka se je odpeljala na Dolenjsko, Marjeta se je vdinjala pri novih ljudeh, Lucija se je vrnila v hotel. Bila je nekam potrta, košček domačije je zaživel v njej, borni košček, na katerega je sredi šumnega življenja skoraj pozabila.

(Dalje prih.)

Srce.

V tihi sveti uri je vzel Stvarnik drobno harpo ter razpel na njo sivo jekleno struno.

V trdih, temnih zvokih je zabučala pesem. Rožljanje verig, zvok mečev se je spajal z bučanjem deročih vod, globoko v brezdanjem prepadu valujočih. Silen je bil spev, temen in otožen, a svet in močan.

Iz druge strune je lila srebrna svetloba.

Pesem je zakipela; pesem o belem miru, zelenih logov in cvetočih livad. Sredi njih je ljubeče vabil dom v objem.

In še tretja — zlata — struna se je oglasila.

Spev o žarečih svetovih, ki v drznih lokih merijo nebesni svod, se je združil s spevom visokih misli, smelih sanj in neutošnega hrepenenja po vsem, kar je veliko, lepo, nedolžno.

Stvarnik se je poigral s strunami. V mogočnem akordu so zadonele. Čudežno se je zlil trojni spev v en utrip. A Stvarniku je manjkal še en glas.

Ujel je žarek nebeške svetlobe; ko rahla žareča struna je zablestel.

In zahteval je pesem, ki ji ni besede.

Stvarniku je zasijalo oko v sveti radosti. Nagnil je harpo, drobno, majhno, k ustnicam. Z ljubečim poljubom je dahnil vanjo: »Živi!«

V vsemogočni dlani je utripalo živo človeško srce. Morda tvoje, morda moje. Kdo ve?

Kajti vsako srce je harpa, kjer doni jeklena pesem bridkosti in odpovedi, a v vsakem živi tudi bela pesem ljubezni in miru in lepote žioljenja. Sleherno srce preorje neugodno hrepenenje sladkih sanj.

V najtajnejši globini srca pa doni struna neskončnosti — večno domotožje po večni domovini.

Zofka Vivodova:

V tišini belih planin.

Zbrala se je družbica brezdomcev in odšli smo v gore. Tja v Kamniške planine nas je vodila pot. Čez trate in gričke smo hiteli, da bi nas mrak prehitro ne dojel.

Pa srečamo na potu družinico: mater s tremi otroki. Mati je peljala voz suhljadi in fantička sta ji ga pridno porivala; za njimi pa je capljala punčka in vlekla suho vejo. Prijazno nas je pozdravila in nam povedala, da ji je ime Tončka. Tovarišica ji je dala sladkorčke. Zgovorna Tončka nam je takoj povedala, da jih bo lahko jedla, ker ima že zobke v svojih štiriletnih ustecih. Pristrčno smo se poslovili od prijaznega otroka in odšli po ledeni poti navzgor, navzgor k našim lepim planinam, ki so se nam tam v dalji nasmihale in nas vabile, vabile.

Bili smo še daleč od svojega cilja in že nas je objel mrak. Večerni »Ave« je zajel gorske vasice. O, kako lepo je prisluškovati tem toplim pozdravom naših samotnih cerkvic v gorah!

Prizgali smo lučko, da smo mogli dalje. Tam, pri sv. Lenartu smo obstali in z lučko obsvetili cerkvico. Sameva v svoji belini in v skrivnostnem mraku tiho pripoveduje, koliko okusa so imeli naši predniki, da so postavili cerkvice na tako idilične prostore.

Dalje, dalje je šla naša pot po ledenih in lahko zasneženih potih. Vseokrog temni gozd, le naša lučka je počasi plavala dalje. V temini gozda je skovikala ptica in njeni tožeči, neprijetni glasovi so nam težko legli v duše.

Pa se je oglasila v tiho noč pesem in odmevala tja v sanjajoče vasi, ki so snivale daleč pod nami in so šli zvoki do belih, snežnih vrhov.

Zimska idila v gozdu.

Na Jezerski planini je ostro zapihalo, da smo si tesno zapeli jopiče. Pozna noč je že bila, ko smo stopicali precej trudni po Kriški planini in prišli v planinsko kočico.

Kmalu nam je toplota prijetno legala na ude in ob toplem čaju smo še enkrat v duhu premerili dolgo pot.

Tiho so padale snežinke, ko smo drugo jutro pokukali skozi okno in na gosto in visoko so nasule planino. Popolnoma zasneženi smo bili. Pa smo jo vendar mahnili tja proti pastirskim kočam na »izprehod«. Globoko smo se udirali v mehki sneg, neznatno majhni smo bili. Vedno težje smo dvigali noge. Trud in mraz pa nam je kaj lepo pobarval lica. Nobe-nega barvila ni bilo treba in vendar so nam lica žarela v zdravi barvi. Pastirske kočice so bile kar pogreznjene v sneg. Ko smo še parkrat po-

izkusili, seveda nehote, kako se sedi ali leži v snegu, smo se vrnili v toplo kočo.

V planinski kapeli je zvonček zazvonil »Zdravo Marijo«. Mehki, večerni pozdravi so objeli vso belo tišino gora in se izlili v tiho molitev vsega stvarstva.

Sveti večer je sicer že minil — a mi smo ga hoteli praznovati tudi v gorah. Prižgali smo svečice na košati smreki in »Sveta noč, blažena noč« je ubrano odmevala v prijetni, topli koči.

Tiha, svetla mesečna noč je legla na planino. Visoki, ostrorobi Grintavec, mogočna Kočna in plečati Greben so se kaj lepo odražali od temne jasnine neba, posute z mežikajočimi božjimi očesci.

Tam v Dolgih njivah so se plazile temne sence — obrisu ruševja in macesnov, ki jih je mesečina zarisala v lesketajočo se belino snega. Globoko pod nami pa je šumela reka Kokra in hitela dalje, dalje od belih planin in globokih dolin mimo dremajočih vasic v objem Save.

Še dalje, dalje je šel pogled tja proti jugu, kjer sameva moj dragi Snežnik. Daleč je, pogled ga v večeru skoraj ne doseže, a mojemu srcu je tako zelo blizu. Topla misel ga je objela in pozdravila, in z njim vse kraške skale in vasic, ki snivajo pod njim. Tiho so romale misli do mojih dragih tam doli in ko so šle mimo Pogače in Mavrne doline, so za hip obstale še na Križni gori. O, vi moji tihi kraški znanci — pozdravljeni z naših snežnih gorenjskih vrhov!

Bela meglica je vstala tam nad Križiščem, lahko odhitela proti Kórenski dolini in se božajoče vzpela nad Košuto. Gotovo je ponesla rahel večerni pozdrav kraljici Kompoteli, ki je odeta v snežni hermelin. Pogovarja se s tovarišico Mokrico in v tihi mesečini se ljubeče ozira proti belemu Grintavcu.

O, prelepe so te svetle zimske noči v planinah, s svojim neskončnim, svetim mirom! Vse je tiho, vse sanja, od drobnega belega zajčka, skritega v zasneženem ruševju, in gamsov in jelenov, do nizkih borovcev in smrek, ki so tako silno lepe v svoji snežni odeji.

V ta sveti mir so rahlo vzdrteli glasovi in božali s pesmijo prelepo božje stvarstvo.

Le imejte krasne svoje — vi doline in vrte.

Dajte mi planine moje, dajte moje mi gore!

Pesem je zamrla, lučke božje so se utrinjale na nebu in šepetale belim planinam bajne pravljice.

Odšli smo k počitku. Drugo jutro smo dali goram slovo in šli v dolino. Težka je bila pot. Gazili smo po globokem snegu, brez vsake sledi pred seboj. Vroče nam je bilo, kajti vsak izmed družbe je imel dosti opravka, da se je izvlekel iz visokih zametov. Nikjer nismo srečali žive stvarce, saj v tak sneg niti žival ne gre rada.

Vse je bilo tiho, nikjer sledu o kaki stopinji. Pač! Za potočkom pod Križiščem smo ugledali stopinje, sledili smo jim čez potok in — izgubili

markacijo. Spet smo gazili do kolen in čez in slednjič smo bili ob mali naselbini Klemenčevo. Zdaj bomo vendar zvedeli kod in kam. Pa smo nalleteli na čudno samosvoje ljudi. Kratko in lakonično so se glasili njihovi odgovori.

»Pridemo tu v dolino?« — »Pridete!«

»Imamo še daleč tja?« — »Ne!«

»Zgubili smo markacijo, ali pridemo tod mimo na pravo pot?« — »Pridete!«

»Kje pa je pot prav za prav markirana?« — »Po un pvat.«

In bili smo zgovorjeni.

Počasi so segale lesene žlice v lončeno skledo, nihče izmed sedmero ljudi ni kazal, da je pripravljen nadaljevati pogovor — in odšli smo.

Počasi je šlo dalje, a dobra volja nas ni zapustila, saj so se odpirale našim očem slike, tako lepe, kot jih je mogla ustvariti le roka našega božjega Umetnika. Lepa, neskončno lepa je zima v gorah.

Prišli smo v dolino. Cerkevce so v svojih linah pozdravljale silvestrov večer. Še smo se zazrli nazaj, na snežene vrhove in v duši so oživele besede, ki jih je napisala pokojna Bistriška:

Paradiž je na vrhek
in vse je tam kakor pesem božja.

Priljubljen zimski sport. Do nedavnega se je zdelo, da bodo smučke povsem izpodrinile drsalke. Zadnji čas pa smo čitali vsak dan zopet o raznih drsalnih tekmah in rekordih. Tudi v naših krajih je videti zopet več ljubiteljev in ljubiteljic tega sporta.

Franjo Neubauer:

Ženinova pesem.

*S kristalnočistimi očmi
poglej mi v dno srca,
da vidiš, kaj mi v njem živi,
kaj dni se dolge in noči
izbrisati ne da.*

*Poglej, potem se nasmeljaj,
ko svoj obraz spoznaš!
Umej, predraga, in spoznaj,
da ni beseda moja laž!
Oči ti najdejo dokaz,
da kakor nagelj v zimski mraz
žari mi Tvoj obraz.*

*Na dnu srca obraz cvetan
žari mi noč in dan.
Še lepše bo, ko moja boš!
Še v rožniku krasnejših rož
ne bo sred vrtoč in gredá,
kot ti boš v dnu srcá!*

Beloglavec-Krajnc Draga:

Klopotci pojo . . .

(Nadaljevanje).

»Veš, vesela sem, da si že tu. In ponosna sem, da si z odliko maturiral. Sem čitala. — Lep boš, ko boš pel novo mašo. Škoda, da je še tako dolgo!«

Šaljivo in resno padajo besede; troje src vprašujoče utripa, trenutki so dolgi, ko da imajo svinčene uteži, — študent si v zadregi popravlja črne lahne kodre, zaseka pogled v daljavo, kakor da hoče iztrgati odgovor gorskim vrhom ali samemu nebu; a gore molče in nebo tudi molči. Mukoma iztrga oči, ki z naglim, vročim in boleznim pogledom objamejo grad.

Oče kratko zakašlja v jeznem zasmehu, Jurij si popravlja klobuk, Kristo obliva vroč val sramu, da je bila tako neusmiljeno nerodna. Četvero src utriplje hlastno in grenko, v štirih dušah kljuvajo vročične misli.

Tedaj pa pristopi mati, prime z drobnimi, raskavimi dlanmi Kristo za zlato glavico in jo šepetaje trikrat pokriža v vroče čelo.

Klopotci pojo v poletni svet: »Doma, doma, dom, dom, dom, doma . . .«

II.

Vroč dan je zajel zorečo dolino. V vonjajočem hladu stare Korenove lipe sanja Tine. Mehka trava mu je dehteče vzglavje, pogled mu pleza preko senčnih vej, kjer šume neutrudne čebele in sitni čmrlji medeno pesem, do drobnih oblakov, ki se pode po nebu . . . Pa saj to niso oblaki! Srebrne školjke so, ki ko svetle ladjice plovejo v sinjo daljo. O, da bi bila tale najmanjša moja! Hitel bi ž njo v obzarjeno obzorje. Rdeča so ji krila, zlat ji je rob in ko bel labud drsi po srebrnem nebu . . . Krmarile bi ji moje misli in v prozorna jadra bi dahnilo moje hrepenenje. Tako bi plul do velike, velike sreče, da bi bilo nemirno srce pokojno, drzne in vroče želje mladega srca utešene.

Kam bi hitel? K palečemu solncu, da bi tonil v uničujočem ognju in umrl sladke in vroče smrti? Ali dalje, preko svetovja v večno neskončnost, da bi ko drobno jagnje počival pred božjimi nogami? . . . Bog! Božanstvo! Pojem brez dna, večno neizpeta, večno pojoča misel.

Ko je Tine kot majhen deček jedva nameril prve plahe korake v svet, šele začel gledati skrivnosti krogi sebe in v sebi, je že stavil ljubeči materi sto

zrelih vprašanj o Bogu, o svetu. In svetniška mati mu je odgrnila zaveso za zaveso svete tajne, dokler ni spoznaval bistvo božje tako ko mati: z zdravim, vernim razumom, z vdanim, navdušenim srcem in z globoko dušo.

Tako je rastel, tako je zorel. Duša mu je bila mirno jezero, kjer je prav do prozorne jasne globine odsevalo nebo. Če je padel v svetle valove kamen vsakdanjih skrbi, če so zasenčili nebo umazani oblaki tuje družbe, razuzdani dovtipi tovarišev, mladostni boji, — je po kratkih temnih hipih bilo zopet svetlo, svetleje ko kedaj.

Dno jezera pa je hranilo biser, blesteč se v svitu belega hrepenenja: želja, biti svečenik Gospodov. Morda mu je lilo koprnjenje v dušo, ko je pil materine besede, morda, morda se ga je pa bil Najvišji dotaknil v milostipolni uri ter si ga izbral...

Tako je bilo.

Čez noč pa je vzcvetela v jezeru čudokrasna roža, velikolepa ko jezerska lilija, vonjajoča ko istočne rože. Pognala je svoje korenine prav do jezerskega dna. Iz srebrne čaše ji dehti sladak ogenj, da valovi jezero do najglobljih prepadov, se peni svinčenosivo in drgeta ko razbeljeno železo.

Čez noč — — —

Lepa si, domovina, če smo v tebi, a še lepša, še vrednejša hrepenenja si, če nas režejo gore in doline od tvoje svete grude, če nas loči množica tujih obrazov od dragih nam src. Gledaš na domači trati cvetko in je ne vidiš. Če jo pa zapaziš sredi pustih, sivih ulic, se skloneš, poklekneš k njej ko k sveti relikviji in jo odneseš v svojo nizko borno sobico. Svetlejša je sedaj, prostornejša. Cvetka širi blagoslov doma...

Tine pri društveni prireditvi ni prepoznal elegantne mlade dame v prvih sedežih parterja. Pa je pristopil k njemu sošolec: »Ti, tista krasotica tamle je baje iz tvojega kraja!«

Takrat so se srečale njune oči. Tine se je priklonil in zardel. Čutil je težko okornost svojih kretenj in samemu sebi se je zdel sredi mrzlih, neusmiljenih žarkov električnih luči in v toplem dehtenju nežnega valovanja deklških oblek — kakor neuglajen kip mokre ilovice med drobnimi porcelanastimi figurami... Tea pa je bila sladka ko majsko cvetje in je sijala v elegansi ko pisan lampijonček.

Doma se je je izogibal s podzavestno trpkostjo, ki jo je občutil do grajskih. Tu pa je planilo vanj ko sladko razodetje. Je li mogoče, da je pustemu svetu vzcvetel tako omamen cvet?! Pa zemlja domača je sveta, je blagoslovljena v čudežni lepoti in moči.

Zbližala sta se čudovito naglo s prijateljsko prisrčnostjo mladih src.

Srečala sta se pogosto sredi hrupnega mestnega trga, sredi razkošja promenadnih ulic in v skrivnostnem hladu gotske stolnice.

In sedaj živi v njegovi duši njeno ime. Zapisano je v mlado, lepote željno srce, razlito je v vroči dan in ubrano v takt klopotcev. V dolino padajo tihi glasovi: »Tea, Tea, Te-a.«

Sladko je sanjati in poslušati ljubljene zvoke.

(Dalje.)

Ksaver Meško:

Ura.

Brez miru na steni ura tika.

Žalost ga, veselje ne ustavi.

Brez miru kazalec se premika.

Več ne pride, kar je bilo davi.

Redno, strogo svoje ure bije:

Čas beži. Beže z njim moji dnevi.

čas nevzdržno v tiho večnost lije. Kdaj mi bije zadnja? Jutri? Drevi?

Od šolskih duri do poklicnega dela.

Ko smo zapustili učečo se mladost, ko se ne bojimo več dolgih učnih ur, težkih izpitov, bi želeli začrtati v steno vsake dekliške sobe: »Veselje duše je v delavnosti« (The soul's joy lies in the doing), kot pravi Shelley. Isto izraža Maeterlinck: »Sele z dejanjem pričanja resničnost«.

Ali naj konec učenja zares pomeni začetek one dobe, o kateri naj bi dekle zapustilo višine, po katerih se je sprehajalo doslej, in se odločilo za telesno delo? Kako naj razume, da je to plemenita, enostavna a resna predigra življenja, ki sestoji nič manj iz telesnega dela kot iz duševnega poleta? Da je to le novicijata pod izkušnim očesom materinim? Predragocena doba je to, kjer naj bi dekle poskusilo svojo individualno prostost s pravo ureditvijo življenja. Vso mladostno gorečnost 18—21—22 let je treba prav usmeriti v gorečnost dobrotelčnosti. Ne smemo pa smatrati te prve pošolske tedne kot kakih počitnic, kjer se mora kolikor moč brezskrbno uživati sedanost, ne misleč na bodočnost, ki itak prehitro pride.

V štiri vrste bi delili te nove dolžnosti.

1. Gospodinjstvo. 2. Nadaljevanje izobrazbe v duševnem in verskem oziru. 3. Socialno delovanje. 4. Zabave.

Zabavam smo odkazali zadnji prostor. S tem pa nečemo jemati dekletom veselja in zabav. Želimo samo, da jim bo zabava res v razvedrilo in naj nikakor ne postane temelj njihovega življenja. Bodi jim pena šampanjca, ki daje pijači le blesk, a ne nadomesti prijetnega okusa.

V razdelitvi dela moramo doseči ravnovesje in dosegli bomo, če vsako pričenmo in končamo ob določeni uri. Ura vstajenja bodi v naprej in za zgodaj določena. Prav tako tudi ura počitka. Oblačenje ne zavlačujmo in nato začnimo takoj z resnim delom. Če je možno, bodi sveta maša srečno izhodišče dneva. Jutranji, če tudi kratki izprehod tja v svežo naravo in jutranja zbranost nam dajeta mir in veselje za ves dan.

Važnosti gospodinjske vzgoje, mislim, mi ni treba posebej poudarjati. Kakršnakoli bodi bodočnost, ki nas čaka, vsaka žena mora znati gospodinjiti. Kuhanju in šivanju se nikakor ne more izogniti. V nekaterih družinah prevzamejo hčerke enkrat na teden vodstvo gospodinjstva. Pri materi končajo tisto šolo, katere se prestraši mnogo mladih žen v novo ustanovljenem domu, kjer se gospodinjskim skrbem pridružijo še muke nevednosti o materinstvu ter tako zasenčijo prve mesece v zakonu. Gospodinjstvo je prva naloga žene. Njen bistveni delokrog je dom. Nobena socialna prednost je tega ne odveže. Današnje razmere to potrjujejo. V telesno delo dekle lahko položi vso eleganco, v njem pokaže svojo velikost. Za srce pa je telesno delo predragocena vaja v skromnosti, kateri nikakor ne manjka plemenitosti.

Vera v tej pošolski dobi zori in tudi že donša svoj sad. Skromnejša in čistejša postaja kot studenec, ki zbira svojo vodo, da potem kot vesel potoček žubori po travniku, katerega poživlja. Vera postaja globlja in ni omejena samo na trenutke praktičnega udejstvovanja. Vse življenje je tako rekoč prežeto z resničnim verskim udejstvom.

Še par besed o socialni vzgoji. V današnji bolni človeški družbi je vprašanje socialne solidarnosti važneje, nego vsa umetnost sprejemanja gostov. Dekle stopi danes že zelo zgodaj v stik z življenjem in njegovimi težavami. Če ima plemenito dušo, bo skušala pomagati, kjerkoli bo mogla. Bedo srečuje ob vsakem koraku, a vendar je ne razume vselej in ne sočuvstvuje. Ženska duša je polna umevanja, le odpreti jo je treba krščanski ljubezni in skrbeti, da je nihče ne zaduši. Pouk, delovanje med najnežnejšo mladino, obiskovanje revežev bo obe-

nem izpolnilo dvojno nalogo: razširilo bo dekliško srce in dovršilo družinsko vzgojo. Dekle naj vodijo pri takih korakih starejši in izkušenejši. Kamorkoli se bo obrnila, naj si zapomni, da hodi v krožek, v odsek, da bo služila, ne — zapovedovala. Največ ženskih društev umira zato, ker hočejo vse zapovedovati in nobena služiti. Rajši kot bi služile in orale pričeto brazdo, ustanavljajo nove odseke. Odtod tisto neplodno razkosavanje sil, delitev dobrodelnih armad.

V socialnem delovanju je treba tudi vztrajnosti. Brez te čednosti nobeno društvo ne more uspevati. Boljše ne vstopiti, če mislimo čez par tednov zopet izstopiti.

Ko smo dale resnemu delu pravi prostor, mislimo lahko tudi na zabavo. Rečem celo, da moramo misliti na njo, zakaj mladost se mora odpočiti, mora biti vesela. Goji naj se predragoceno prijateljstvo dvajsetih let, goji naj se sport in tudi v raznih oblikah. Paziti je le, da ne postane sport sam sebi namen.

Mira Toff:

Dolga je bila noč ...

*Dolga je bila noč, temna brez zvezd ...
K Bogu sem vila roke svoje revne:
>Daj V semogočni, o vdahni mi v dušo
zlati odsev Svojih rajskih cest,
da me črni obup ne bo strll!«*

*Bog se je milostno name ozrl —
videl je v srce moje trpeče:
rajska vrata je širom odprl ...
Žgoči bolesti me blago je skril:
vso me je z zlato zarjo obli.*

Skrbstvena (zaščitna) sestra pri ponočni službi.

Pismo trpeči duši.

Ljubljena!

Trpiš. Bridko in tužno je Tvoje življenje! Pa tolaži se s tem, da tudi s trnjem ovenčani roži zasijejo lepi solnčni dnevi. Težko mi je pa pri srcu, ko se spomnim na Tvoje trpljenje. Kako rada bi Ti pomagala, pa vse naše moči so preslabotne, ker Vsemogočni Te hoče imeti zase, zato Ti pošilja trnja na Tvoja pota!

In če je to trnje ostro in vbada v srce, da krvavi, se tolaži in išči moči in podpore pri Njem, ki ne pošilja v življenje nikdar več bridkosti, kakor ga more nositi naše srce. Oh, draga, verjemi mi, da bo tudi oblačna noč Tvojega trpljenja vsa jasna ob tisti večno-srečni uri, ko bo končana Tvoja trnjeva pot, dosežen Tvoj cilj, utešeno Tvoje hrepenenje.

Upaj torej, da bo zasijal tudi Tebi solnčni žarek sreče, tiste sladke sreče, ki je ne bo oblak bolesti nikdar več zagrnil. Ljubljena! In ker sem Ti sosestra v trpljenju, se moje misli čestokrat vračajo k Tebi, tja v tiho sobico, kjer samevaš, kjer čakaš solnčnega žarka, da posije v Tvojo užaloščeno dušo. Da sestrica! Ob Tebi je solnčni žarek, posezi po njem, ker v njem boš našla moč, da boš voljno nosila težki križ, ki Ti ga je dal Vsemogočni, v življenje!

Ta solnčni žarek je — molitev! Ne kloni v svoji brezmejni boli, povzdigni svoj pogled na podobo, ki čuje nad Tvojo posteljo, ki zre Tvoje trpljenje, ozri se na z mečem prebodeno Marijino srce. Pri njej išči tolažbe in utehe, k njej se zatekaj in lahka Ti bode pot skozi življenje, četudi je trnjeva!

In, ker Te iskreno ljubim, hočem roko v roki hoditi s Teboj po poti življenja, saj je tudi moja duša polna bolesti, moje življenje trnjeva pot!

Tvoje čuteče, trpeče srce je vezano s čuvstvi sojega srca!

In ko boš čitala te moje vrste, se spomni na me, kakor se spominjam vedno jaz na Tebe!

Ljubeče Te pozdravlja Tvoja, s Tabo čuteča Slavica.

Marijan Prelc:

O novem stanovanju.

O velikosti in določenem namenu prostorov.

Sprva si oglejmo, če odgovarja novo stanovanje potrebam in številu članov rodbine in načinu življenja iste. Na vsak način se odpovemo raznim reprezentativnim prostorom in takim, ki jih nujno ne potrebujemo glede na današnji čas, ko je denar tako redek in drag. Paziti pa moramo na to, da lahko pripravimo svoji deci ločeno sobo, ki ji naj služi kot spalnica in delovna soba in na način, da potem, ko deca doraste, lahko delimo fantovsko od dekliške sobe.

Pred vsem razpostavimo že obstoječe in najpotrebnejše pohištvo, pazimo pa pri vsem tem na to, da ne stlačimo jedilnico, spalnico itd. v prostore, kot nam pač velikost pohištva in prostora najbolj ustreza. Predpogoj bo, da imajo stene, h katerim postavimo naše pohištvo, dovolj ploskve. Stanovanja v novih zgradbah so običajno danes tako premišljena in preračunana, da je važen vsak centimeter in določena ravno po svojih dimenzijah na najpotrebnejši prostor. Da je stanovanje dobro in praktično zgrajeno, veljajo ta določila za lego in namestitvev prostorov.

1. Spalnica je najboljše situirana proti vzhodu, zato, da nas zjutraj zbudi jutranje solnce in da ni spalnica poleti zvečer še soparna in vroča radi poldanskega in popoldanskega solnca. Nikoli pa ne bomo imeli v spalnici okna proti severu, zato ker ne bomo imeli v tem primeru nikoli nobenega solnčnega žarka. da nam bi razkužil v sobi, posebno v spalnici, bolezenske kali.

Spalnica pa naj bo istočasno tudi najmirnejši in neprijetnih šumov varen prostor, kar je velike važnosti, če zbolí kdo v rodbini. Največ pažnje pa bomo seveda polagali na otroško sobico.

2. Dnevni prostor rabi solnca, v najboljšem primeru popoldansko. Poleg tega naj bo dnevni prostor največji prostor v stanovanju, saj se tukaj odigra vse skupno družabno rodbinsko življenje. 3. Jedilnica naj bo blizu kuhinje. V najboljšem primeru naj bo ločena jedilnica od kuhinje z malim prostorom za pripravo jedi, v primeru pa, da nimamo tega prostorčka, pa se zadovoljimo z malim okencem ali vratmi med kuhinjo in jedilnico. 4. Gospodinjski prostori, kot je kopel, kuhinja, shramba jedi, imajo običajno okna proti severu. Južna lega kuhinje in shrambe ni dobra, ker nam v poletnem času vroče sonce pokvari jedi, hladilnik ali ledenico bi si pa malokdo zmožel.

Zelo važno pri stanovanjih je prečno zračenje na način, da dobimo, če odpremo okna in vrata, zračni tok v dveh nasprotnih smereh.

Ker živimo danes v času, ko je denar zelo drag in redek in je seveda zidanje zato zelo drago, poleg tega pa se težko dobijo posojila in če jih sploh dobimo, le za visoke obrestne mere, je onemogočeno, da bi ljudje z malimi dohodki lahko postavili svoj lasten dom. Na drugi strani so pa stanovanja sorazmeroma sila draga, predraga in tako je nastala nujnost, da so novejša zgradbe preračunane na prostoren minimum. Seveda je to žalosten in bolan pojav. Da bi se vsaj to doseglo in bi človek dobil prostor, ki je zadnji minimum, na katerem živi, da ne bo imel občutka, kot da bi živel leta in leta v ječi, brez zdravja, zadovoljstva, solnca in veselja in ga ponižal kot v nekakšen živalski brlog.

Torej kolik je minimum, prav za prav najpotrebnejši prostor, da človek vsaj kolikor toliko svobodno diha in živi? Za spalnico staršev 12 m², za spalnico enega otroka 7 m², za spalnico dveh otrok 12 m², dnevni prostor 12—20 m², kuhinjo 6—8 m². Poleg tega pa naj bo za vsakega člana rodbine v dnevnem prostoru prostega od pohištva nezastavljenega prostora, za odraslega 6—8 m², za otroka 4 m².

Najmanjša količina zraka, ki je nujno potrebna, naj bo v spalnici za odraslega 10 m³, v spalnici za otroka 5 m³, v dnevnem prostoru za odraslega 15 m³, v dnevnem prostoru za otroka 8 m³.

Seveda predpogoj za te minimalne prostore je, da se lahko trajno in direktno zračijo in da je zunanji zrak zdrav in čist.

(Se nadaljuje.)

Anny Johnson mlada angleška sportna letalka, ki je nedavno zmagala svojega moža na progi London-Kapstat.

Tehnični pouk za žene.

Tehnični pouk, kaj pa naj bo to? Do sedaj smo bili navajeni, da smo kot tehnične predmete v pouku razumeli vse tiste, ki bi jih prav za prav pravilneje morali imenovati ročnosti. Kadar govorimo o tehničnem pouku, mislimo na take predmete, ki so v resnici tehnični, to se pravi, ki imajo opraviti s tehniko. Pri ženski izobrazbi in to že pri pouku v šoli smo doslej tega pogrešali.

Pred kakimi 20 leti so bile matematika in naravoslovne znanosti vpeljane v dekliške šole, kar pa za pravilno izobrazbo deklic ni bilo kdo ve kakšne koristi. Zato so se tudi v učne načrte kaj lahko uvrstili predmeti, ki so z ženo in njenim delom v tesnejši zvezi, kakor: ročna dela in gospodinjstvo. K temu je najbrže tudi precej pripomogla skušnja, da so bili vsi prej imenovani predmeti le zgolj teoretični. Cela vrsta učenk je znala električni kolovrat brezhbno popisati, niso pa vedele, kako je prirejen električni likalnik. Matematika gotovo pomaga k logičnemu mišljenju in je zaradi tega že potrebna. Toda kdo je v onih časih primerjal plin in elektriko in njihove kalorije, kar moramo dandanes vse vedeti?

V času, ko se tehnika vedno bolj vdomačuje v gospodinjstvu, je največ žena, ki so jim tehnične stvari predmet nekake bojzani in jim niso kaj naklonjene. Če počí cev pri vodovodu, tedaj zelo redko kdo v družini ve, kje je vretence, ki zapira cev nad pipo. V hišah, kjer je centralna kurjava, je samo kurjač zmožen to stvar voditi, nihče drugi pa se ne briga za to. Marsikatera gospodinja kratko in malo odklanja električni likalnik, ker se ji takoj »pokvari«. Čudno je tudi, da žene celo pri šivalnih strojih, ki jih že vendar desetletja s pridom uporabljajo, ničesar ne razumejo. Kolikokrat se zgodi, da z veliko težavo nese zgornji del stroja k mehaniku, ker se ne dajo vbodi zmanjšati in vendar je samo mal vijak, ki ga je treba okreniti na desno ali levo, kar pa vendar sama lahko poskusi. Zgodilo se je, da je gospodinja s tarnanjem zavrгла mlin za kavo, ki je bil komaj nov, ker je predebelo mlel. In vendar je treba le zasukati vijak in se temu odpomore. Velikokrat se sliši da gospodinja z vso marljivostjo šiva na šivalnem stroju, ta pa cvili, da gre skozi ušesa. In vendar bi pomagalo že par kapljic olja, da bi se temu odpomoglo. »Toda, kam naj ga pa vlijem?« To je njen izgovor, če jo opozoriš na to. Pa vendar ima šivalni stroj na mnogih mestih prirejene vdolbine, kamor naj bi se kanilo olje s puščico. Prav tako je tudi z snaženjem šivalnega stroja, ali z izpreminjanjem šivanke.

Že ti drobni dokazi zadostujejo, da ni prav, ako se žene ne zanimajo tudi za tehnične stvari, ne zanimajo pa se zaradi tega, ker se nihče ne pobriga za to, da bi jih poučil. Ali naj bo pa v resnici inteligenca žene manjša kakor pa kakega mehaniškega vajenca? Natančnost, potrpežljivost in točnost so že itak lastnosti žene, zakaj se ne bi izrabile v to smer?

Tak tehnični pouk je seveda drugačen za dekleta v šoli, kakor pa za gospodinjje. Vsak delavec mora znati uporabljati svoje orodje; tudi gospodinja mora biti dobro poučena o novodobnem orodju. Zakaj naj bi ta pouk vršile le tvrdke, ki tako orodje prodajajo? Da to store, je seveda dobro, ne morejo pa tega storiti temeljito, ampak površno in le enostransko. Za tak pouk pridejo v poštev ženska društva. Če morebiti od začetka obisk takega pouka (tečaja) ni tako velik kakor morebiti pri kuharskih tečajih, naj bi se tovrstno izobraževalno delo kljub temu ne zanemarjalo. Morebiti se bodo naša društva ustrašila tega dela, češ, saj nam manjka vsakršnega materijala. Pa to ni tako obupno: z nožem, s škarjami, s sve-drom, vijakom si prav mnogo lahko pomagamo. V tem oziru bi šle tudi razne firme gotovo na roke, kar bi bilo za dobro razmerje med producentom in konsumentom, med tvrdko in gospodinjjo prav zelo želeli. V tem oziru so angleške žene

že prav mnogo storile, zlasti na elektrotehničnem polju. Poleg tega pa so tudi zahtevale vpeljavo novega predmeta v pouk dekliskih šol, gospodinjsko elektrotehniko kot obvezen predmet.

V Franciji in Nemčiji prirejajo tečaje, na katerih poučujejo, kako naj bi zlasti ženstvo uporabljalo plinske maske v primeru sovražnega napada s strupenim plinom. Tudi pri nas se je že pričelo s tozadevnim poukom. Prosvetna zveza je izdala predavanja san. polk. dr. Justina. Knjižica se dobi za par dinarjev tudi v upravi Vigredi.

Novo leto je kakor tuja neznana dežela, preko katere hočemo napraviti potovanje.

Vlak, v katerega vstopimo, je čas.

Vozi nas daleč, daleč...

Z jasnim občutjem stopimo vsi, vsi vanj, oče, mati, bratje, sestre.

Ves svet se vozi v tem dolgem vlaku.

V vsakem vozu je dovolj prostora za hišo in dvor, za trg in mesto, za vse drago, kar kdo ima.

*Vozimo se ponoči, v burji in viharju
v zlato pomlad.*

Pa zopet v dež, vihar in sneg

skozi desele dni

skozi ure, ko nas srce boli.

Vozimo in vozimo se in obstojimo tedaj,

ko hoče ta ali oni — v raj.

† Kolodvorski misijon †

Ranfl Ivan:

Anka.

Mraz je pritiskal na oledenela okna in risal svoja znamenja na šipe.

Anka se je vrnila domov, sedla na vegast stol in se naslonila na preperelo mizo. Sobota je danes. Ob sobotah je šla Anka v rojstno kočo na mestni hrib, da ogreje izbo materi.

Anka je molčala. Kaj naj pa reče. Dovolj so ji povedali, saj niti ne vedo, da je danes sobota in da onemogla mati pričakuje.

»Ne moremo več, poiščite drugod«, so izgovorili preračunjeno, kakor da le brez-pomembno številko črtajo iz seznama. Stroji v tovarni so zaškripali:

»Ne moremo, ne smemo več!«

Šest let jim je stregla Anka, šest let so črpali njene mlade sile, jih skoraj izčrpali.

»Ali si bolna, Anka,« so vpraševale tovarišice. Anka ni odgovarjala. Stroji so pač zahtevali. In nazadnje:

»Ne smemo več! Poišči drugod!«

Njena mati jim je služila vse življenje. Da bo na stare dni še lahko živela, je dejala:

»Anka, idi! Mlada si še, pa te menda sprejmejo.« In Anka je šla. Sprejeli so jo. Delala je s skrbjo, saj mati ni mogla več.

Anka ni mogla misliti naprej. Zunaj je škripalo. Anka pa je molčala. Niti solz ni bilo v očesu; na srce so padale.

Vstala je. Čas je, da gre. Vzela je iz predalčka. Kaj naj stori s tem mati, kako naj živi s to malenkostjo.

Šla je na oledenelo cesto. Nihče se ni ozrl vanjo, kakor da brezčutna tovarniška številka stopa po cesti. Pot do doma je bila strma. Skoraj vrh mestnega hriba je stala kočica. Anka je molče stopala po oledeneli cesti.

»Dober večer, mati!« Mati se je nasmehila. Ležala je že v postelji. Lica uvela, starost in onemoglost je zarisala svoje sledove.

Anka je stopila pred posteljo. Beseda je zastala v grlu, solza se ni hotela prikazati v očeh. Bolje bi bilo, da molči. Mati je slutila spremembo:

»Kaj ti je, Anka?« —

»Ne smem več, črtali so me,« je zaprosila v mater. Starka je položila roko na odejo, gube v obrazu so se zaostriale, usta so zatrepetala. Rekla ni nič.

Ob oglih lesene kočice je zapiskalo, sililo v izbo. Leden piš je vel ob oknih in trkal na šipe...

Odgovori Vigrednici Malki: I. Draga tovarišica! Čudim se, da si se kar tako iz daljave odločila za odhod v Vinkovce. Nič ne rečem, kakor povsod, se tudi tu dobi služba. Povedati Ti pa moram, da je le malo-kdaj kakšna dobra in trajna služba tista, ki se Ti ponuja v časopisih, ali Te navdušujejo zanjo kakšni mešetarji ali branjevke. Prav take službe so večkrat zelo dvomljive in niti službe niso, ampak vse kaj drugega... Glede vere in verskih dolžnosti si pa nikar ne predstavljalj, da je tako vse lepo samo katoliško, kakor v Sloveniji. Tu so zastopane vse vere; celo v eni družini je gospodar druge in gospodinja zopet drug^o vere. Lahko si predstavljaš, kako težko življenje ima v taki službi pošteno, verno slovensko dekle. Prav nič te ne vabim, da pridi. Če le moreš, ostani rajši doma. Leni.

II. Če nimate službe zagotovljene, ne hodi! Ivanka Č.

III. Ravnajte se po navodilih Kolodvorskega misijona! Ana K.

Karolina K., M. S. Najkrajša pot na Španško je iz Ljubljane, preko Trsta, Gornje Italije, Italijanske in Francoske rivijere. — Seveda bo Kolodvorski misijon radevolje naznanil Vaš prihod Kolodvorskim misijonom na vseh važnejših križiščih, kakor tudi v B. sami. Vsaj teden dni prej mu morate sporočiti točen odhod iz Ljubljane in podrobnejši načrt o mestih, preko katerih se boste vozila. Ta podrobni potovalni načrt Vam bo sestavil »Putnik«, tujsko-prometna pisarna, v pritličju nebotičnika, ali nasproti glavnega kolodvora, kjer je najbolje, da kupite vozovnico do B. in Vam ni treba po poti skrbeti. Za vsa pojasnila smo Vam vedno na razpolago.

Pomenki med sabo

Razgovori z gospo Selmo.

Odgovori na pisma.

Sandrina. Ni Ti bilo treba tako odgovarjati. Pravijo, da lepa beseda lepo mesto najde; pa če je tukaj ni, ni bila moja krivda. Ti sama torej veš, koliko je resnice in koliko fantazije. Če pa hočeš biti razumna — in to včasih hočeš, da si sama sebi ugajaš najbolj takrat, ko se delaš otročjo in naivno — boš lahko verjela, da vsega kratkomalo ne morem sprejeti kot pošten denar. Saj je v dnevniku mnogo, kar bi bilo zate in vso Tvojo okolico lahko usodno. — Pa tudi ono mešanje čustev — najnižjih in najvišjih — je — milo rečeno — čudno in kaže, da v verskem oziru ni vse jasno. Ali — ali; oboje in oboje istočasno ne more biti. Itd. — Torej: pustiva preteklost in začniva delo za bodočnost!

Marija. Torej Te je premagalo! Ali veš, da nestrpno čakam, ko mi boš sporočila, da si v novi službi? To si dolžna sama sebi! Moliti, pa se istočasno podajati v bližnjo nevarnost, to je nezmisel. — Ali ni bila morebiti novica o ženinu neposredni povod za to? — Večkrat se Te spominjam in prosim Boga, da bi vse prav naredila. Z zanimanjem Te bom spremljala na Tvojih daljnih potih.

Skrita-nepoznana. Sirotica, torej tako zelo Te je Bog obiskal z boleznijo? Upajmo pa, da se Ti vendar kaj zboljša! Pri jaselcah sem prav posebno mislila nate, pa tudi sicer se Te večkrat spominjam. Bog daj, da bi bilo vse trpljenje; ki ga nosiš, zapisano v knjigi življenja! Če moreš, se še kaj oglasi!

Upajoča. Res sem že mislila, da Te ni več doma, zdaj pa mi vse to pišeš, kar prav resno kaže, da ne boš šla od doma. Priznati moram, da si doslej vse prav naredila. Le to si misli, če Te Bog želi v zakonskem stanu, Ti bo tudi žena preskrbel. Tako-le muhasto mešetarjenje pa ni nič resnega in tudi ne vredno poštenega dekleta. — Za voščila se Ti prav lepo zahvalim in želim, da bi Ti bilo novo leto prav srečno!

Sulamit. Ko sem prečitala resno premišljevanje o višinah življenja, Ti tudi jaz želim vso srečo za novo leto. Glede prijateljstva — drži.

Konstancija. Tako dolgo si molčala? In tudi zdaj ni prav nič veselega, kar poročáš o bratu. Morebiti res ne bo napak, če mu večkrat pišeš na njegovo službeno mesto. Iz pisma pa naj razvidi Tvojo sestrsko ljubezen in skrb zanj. — Tudi doma delaj vse z ljubeznijo, ne s trdimi udarci, pa četudi misliš, da so na mestu. Temeljni nagib vsakršnega dela nas, katoličanov, mora biti dobroti in ljubezen. — Kadar želiš, le zopet piši!

Otožni cvet. Mislila sem, da se boš oglašila že kot gospa, pa vidim, da si še ostala v službi. Prav je, da si vzela sestro k sebi, vsaj nisi tako sama in imaš vendar nekaj doma. Seveda imata mnogo dela, da si pripravita prijeten domek. Pogosteje se oglašaj, da se preveč ne odtujimo!

Melisanda. Veselim se s Teboj velikih dogodkov, ki Te vodijo na cilj. Če Ti smem svetovati, bi pripomnila, da za zadnji čas opustiš studij knjig in pustiš, da Resnica sama neposredno govori Tvojemu srcu. Tudi prvo delo po združitvi z Bogom naj Ti bo tiho prisluškovanje, kje Te bo hotel imeti potem, ko boš Njegova last. — V mislih bom večkrat pri Tebi tiste svete dni.

Slavka. Prav imaš, da ne razkrivaš iznova vse preteklosti. To je treba storiti le v tem primeru, če bi bila sedanost brez preteklosti nerazumljiva, a je jasnost zaradi vodstva res potrebna. Zato pa tudi sicer preteklost pusti kolikor največ moreš v nemar in skrbi za sedanost, da bo lepa in vredna življenja božjega otroka. Saj praviš, da imaš tudi v sedanosti dovolj dela. Glede omenjenega Te nujno prosim, da se v kaj takega ne podajaš. Seveda pa moraš razločevati, kaj je potrebno in kaj ne. Vse, kar je v zvezi z zdravjem, snago i. pd. je potrebno, torej dovoljeno. — Varnostne odredbe so prave. — Morebiti si pa vendar preveč sama in imaš preveč časa razmišljati o vsem mogočem in nemogočem. O prostem času se oprimi telesnega dela, ročnega dela, pojdi na izprehod in v družbo. Morebiti nazaj v tisto družbo, iz katere si se izločila? Čitaj, a le dobre knjige! Tudi v tem oziru vprašaj novodošlo osebo za svet! — Kadar koli želiš tudi meni piši!

Poročila in dopisi

Dekliški krožek v Žužemberku. Tudi v našem prosvetnem društvu imamo že 4 leta ustanovljen dekliski krožek, ki prav živahno deluje. Zbiramo se vsak teden dvakrat. Tam pridno izdelujemo razna ročna dela, veselo kramljamo, pojemo, časih pa se pogovorimo tudi kaj resnega in poučnega. Priredile smo dve razstavi dekliskih ročnih del, vsakokrat

do 150 različnih del. Tudi »Materinske dneve« pridno prirejamo, včasih samostojno, včasih pa skupno z ostalimi člani našega društva. Med nami je tudi precej naročnic na »Vigred«. V bodoče jih bo nemara pa še več. Zelo nam je všeč naš list »Vigred« in kaj rade ga prebiramo. — Veste, ne spimo pri nas, kot bi nas morda kdo sodil po na-

šem molku. Bomo pa v bodoče kaj bolj zgovorne in Vam bomo od časa do časa kaj poročale o našem dejanju in nehanju v krožku. Vsem »Vigrednicam« topel pozdrav!

Sestrskaja organizacija nemških katoliških žen je poslala Slovenski krščanski ženski zvezi poročilo, da je v novembru umrla vsestransko delavna gospa Ellen Ammann, ki je bila namestnica predsednice nemškega Frauenbunda in predsednica Bavarske deželne ženske zveze. Tako-le piše: »Ne moremo si kaj, da vas ne bi obvestili, kakor vas obveščamo o vseh veselih dogodkih tudi o žalostnem dogodku in o veliki izgubi, ki nas je zadela s smrtjo naše predrage Ellen. Mnoge voditeljice vašega katoliškega ženstva so jo spoštovale in ljubile z nami vred. Slišale so jo na socialnih tečajih in pri predavanjih socialne šole. Naj vam tudi drugim, ki je niste poznale, nekoliko osvetlimo njeno delo. Rojena Švedinja je bila obdarovana z velikimi duhovnimi darovi, z izredno širokim pogledom in pristrčno ljubeznivostjo. Z vsemi temi lastnostmi je pridobivala srca ne le nas starejših, ampak tudi mlajših za skupno žensko delo. Kljub svoji nežni konstituciji je izredno mnogo zmogla. Že njene družinsko življenje je bilo eno samo delo. Petero sinov in ena hči žalujejo z nami vred. Veselje je bilo priti v njeno družino, ko je vsakdo lahko videl, kako lepo središče svoje velike družine je bila mamica Ellen. Le redkokdaj se zgodi, da bi ob materini smrti vsi otroci bili že preskrbljeni, kakor je bilo to v Ammannovi družini. S posebnim priznanjem moramo omeniti tudi njenega soproga, dvornega svetnika, ki je znal ceniti in uvaževati žensko delo in je prav k temu ženskemu delu toliko pripomogel s tem, da je svojo soprogo prepustil javnemu delu v katoliškem ženskem gibanju. L. 1904 je gospa Ammann v Münchenu ustanovila eno prvih ženskih društev kot odsek katoliškega Frauenbunda. Njej se imamo zahvaliti za prvo katoliško socialno šolo v Münchenu. Njena širokogrudnost in izredna osebnost je znala najti stikov daleč čez meje Nemčije, ne le s svojo domovino

Švedsko, ampak tudi z Avstrijo, Švico, Francijo in prav posebno z Italijo in Rimom. Poleg svojega velikega zanimanja, ki ga je imela za ženski študij, — bila je voditeljica katoliških akademičark —, je pa razumela tudi vse težnje priproste kmetske žene. L. 1918. je prišla v bavarski deželni zbor in je tu prevzela tudi politično nalogo z vso resnobo, pa je ostala pri tem vendar materska žena, ki je bila vsakemu, ki je potreboval ljubezni in pomoči, čisto blizu. Iz srede dela jo je poklical Gospod življenja in smrti. 22. novembra lanskega leta je imela v bavarskem deželnem zboru govor, v katerem se je na najtoplejši način zavzemala za družine, ki so obdarjene s številnimi otroki, da bi jim bili znižani davki. Takoj po tem znamenitem govoru jo je napadla slabost, omedlevica in je umrla isto noč. 25. novembra smo jo pokopali. Število spremljevalcev na zadnji poti je bilo toliko, da je bilo pokopališče skoraj premajhno. Naša predsednica dr. Gerta Krabbel se je udeležila v imenu centrale pogreba in nam je potem na komemoraciji v naši centrali v Kölnu orisala žalno slavo v Münchenu. Poleg preproste žene so stali člani kraljevske hiše. Cerkvene in svetne oblasti, na čelu kardinal Faulhaber, ministrski predsednik Held, številni zastopniki socialnih, karitativnih ustanov so se v globoko občutenih besedah poslovlili od velike žene. Lahko trdimo, da je bilo še malo žena pokopanih na tako slovesen način. 83 letna mati je, ko je zvedela o smrti svoje hčere, pogumno nastopila 36 urno potovanje, da je pravočasno prišla k poslovitvi od drage hčere. Našla jo je že na mrtvaškem odru, oblečeno v skromno obleko tretjerednice sv. Frančiška. S tem je pokojna dokazala, kako globoko je koreninilo njeno vsestransko delo v močni ponižnosti in zaupanju v Boga. Na ta način je še mrtva dala sijajen zgled nam vsem, ki nam je bila voditeljica. Njen zgled nam bodi luč vodnica za delo katoliške žene. Sporočite to katoliškemu ženstvu Slovenije, med katerim imamo toliko prijateljic po srcu in duhu!«

V rožnem domu

F. G.:

V predpustu.

Ni mogoče predrugačiti: zima je, vsak dan trkajo na naša vrata brezposelni, družine v bajtah koncem vasi stradajo, pa vendar je že drugi mesec — predpust. Kako naj Dolinarjeva Metka prisili svoje mlade uslužbenke, ki so siti in zdravi, da bi se držali resno in sočutno? Tega tudi

Metka ne zahteva. Le na tihem ona pretehtava, kako naj vodi svojo družinico, da bo v pravih mejah vesela in hkrati ne bo žalila gladaujočih ubožcev.

Metko včasih tako neprijetno zadene, ko jo ogovori kakšna ubožna sosedka: »Pa že spet imate novo obleko!« Tako rada bi vzgojila tudi svoje ljudi, da bi se bali ljudske sodbe: »Pa že spet poseda v gostilni! Ali se bo

res udeležila zabave s plesom? Pa plesno obleko ima novo!« Nedolžni otročički pa nimajo tople oblekce za v šolo in cerkev; starši nimajo denarja, da bi plačali stanovanje in kupili najpotrebnejše hrane, na punčke in konjičke za Miklavža in za Božič so ti revčki že zdavnaj nehali misliti.

In vendar — brez veselja ne moremo živeti. Kaj bi dejal le mali Janezek, ki sedaj že poskuša prve korake, ako bi nekega dne nameril na same čmerne obraze in bi ga nihče ne hotel v naročje, da bi ga poujškal in se z njim poigral! Janezek zahteva same vesele obraze in zato se Metki zdi, da je on prvi učitelj veselja pri Dolinarjevih. Še hlapci ga jemljejo v naročje in zadnjič, ko je bil dober saninec so se ves popoldan sankali. Kar razumljivo je, da se jim zvečer, ko se po takem lepem popoldnevu usedejo ob gorki peči, ne ljubi hoditi vdihavat zatohlega gostilniškega zraka.

Zimski večeri pa bi bili le predolgi brez vsakršne zabave. Posebno možakarji, — katerih se Metka tudi naveliča, ako hočejo venomer smetiti, če pripravljajo vitre za koše in cajne ali če kar v hiši delajo nova toporišča, ne morejo posedati križem rok. Hlapec Jaka je zato privlekel iz svoje skrinje harmoniko in jo razteguje kar doma ob peči. Dekle nehajo dremati ob šivanju, še gospodinja Metka neha kimati ob kupu fižola, ki ga razbira na mizi. Od poskočnih viž Jaka kmalu preide na narodne pesmi, boječe začno spremljati popevko, nazadnje pa harmonike niti več treba ni, ker se kar vrsti pesem za pesmijo.

Takole prvi in drugi teden v mesecu pa petje komaj pride na vrsto. Mohorjeve knjige so prišle in pri tistem delu zimskih večerov je pač treba vse glasno prebrati. Tam na

predzadnjih straneh »Mladike« pa najdejo skoraj vsak mesec navodila za družabne igre. To je modrovanja in smeha in zabave, dokler poskušajo različne umetelnosti. Če se ne posreči prvemu, poskuša drugi, najbolj ponosni pa se uče zase in hočejo potem nastopiti že kot izučeni čarovniki. Pa obenem obujajo spomine na različne potujoče glumače in si skušajo tolmačiti njihove čarovnije. Taki večeri so še prekratki.

Predpust — ob prazni mizi — hm! Toda saj so pri Dolinarjevih že minuli letošnji domači prazniki. In zdaj so deže spet polne zabele in Metka se spet nič več ne boji za ponev ocvirkov. In ker ve, da zelo ustreže, je tolikokrat za večerjo ocvirkova potica in za žejo je vedno pripravljena skleda krhljeve vode in še suhi krhlji in hruške.

Če pa pride lačen brezdomec k tej veseli družini, pravitako dobi kos potice in vsi ga sprejmejo s toplo besedo; zato tudi nihče v strahu ne pričakuje, da bi v očeh ubogege bližnjika bral težko očitaje.

Gospodinjstvo.

Večinoma vsaka gospodinja ima v svojem gospodinjstvu nekatere priprave, ki so ji v pomoč pri delu, da ji hranijo čas, ali moč, ali jo varujejo utrujenosti. Vse take priprave imenujemo stroje. Najvažnejši od teh je pač štedilnik, ki se nam pač ne zdi stroj, ker smo že preveč navajene nanj. Štedilnik sestoji iz pločevinastega podstavka, ki je lakiran ali emajliran. Včasih so mu tudi stene obložene z belimi ali barvastimi ploščami, ali pa je ves iz litega železa. Stoji na nogah ali pa je ves podstavek zidan. Plošča je iz kovanega železa; v nji so okrogle odprtine (luknje), ki so zaprte z obroči ali s celo okroglo ploščo. Na sprednji strani je več odprtin: za ognjišče, za pepel, pa tudi še za pripiranje, da ne uide vsa vročina v dimnik. Zaprto ognjišče je obzidano. Dno tega ognjišča je rešetka, ki pa ne sme imeti niti pregoste, niti preredke palice. Skozi nje odpada pepel v pepelnik; če so palčice preredke,

Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 20 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. —

Uredništvo in upravništvo Masarykova cesta 12. palača Vzajemne zavarovalnice.

Odgovorna urednica: Poženel Zora.

Za Jugoslovansko tiskarno: Karel Čeč.

pada skozi neizrabljeno kurivo. Ob stranski ali včasih ob sprednji strani je tudi pečica, kotel za vodo, včasih tudi dve pečici, zlasti pri večjih štedilnikih. V notranjosti je več votlih prostorov, po katerih se razgreti zrak enakomerno porazdeli. Ako se ti s sajami zamaše, potem pravimo, da štedilnik ne vleče. Iz tega je tudi razvidno, kako važno je, da je štedilnik pravilno postavljen in da naj ga postavlja res strokovnjak. Le v tem primeru je potem res štedilnik, kakor pravi njegovo ime, sicer pa porabi več kuriva in oddaja manj toplote, kar se seveda v gospodinskem proračunu najbolj pozna. Od praktične gospodinje je tudi odvisno, da pri postavljanju štedilnika misli na to, kako bo praktično izrabila prostor. Seveda pa s tem ne mislimo reči, naj štedilnik stoji v najbolj skritem in temnem kotu kuhinje; kajti svetloba in priročnost sta tudi za kuhanje velike važnosti. Zlasti v kuhinjah, kjer mora biti pri štedilniku mnogo zaposlenih (šolske, hotelske), naj stoji štedilnik kolikor mogoče na prostem. Velike važnosti pa je, da ima gospodinja v bližini štedilnika vso opravo in vse priprave tako, da jih lahko doseže in ji ni treba tekati tja in sem ter s tem zapravljati čas in moč. Pa o tem bo v naših letošnjih razpravah o novem stanovanju še govora, zato danes ne bomo o tem razpravljale.

Velike važnosti pa je, da zna gospodinja s štedilnikom prav ravnati, ga varovati in ga pravilno snažiti. Dober štedilnik bo ostal dober, ako gospodinja pazi, da pravilno kuri. Ni vseeno ali je kurivo suho ali vlažno in tudi ne s kakšnim začne najprej kuriti. Praktična gospodinja zbira za podžiganje v posebnem zaboju v kuhinji ostanke papirja, lepenke, slame, trščic, oblanja in tudi razne druge kuhinjske odpadke. Vsi ti pa morajo biti seveda suhi. Preden zakuri, mora iz pepelnika pobrati pepel, ognjišče pa dobro osnažiti. Važno je, da naloži kurivo (papir, trščice, polena, premog) narahlo, tako da lahko odhaja in prihaja zrak in se plamen lahko oprime kuriva. Umevno je, da bo štedilnik le tedaj dobro gorel, ako je tudi v odvodnih ceveh in dimniku osnažen. Zato si prav nič ne prihranijo one gospodinjice, ki le redko dajejo štedilnik snažiti, češ, v teh časih je to že zopet nepotreben izdatek. Vedeti moramo, da le snažen štedilnik pravilno vleče in s tem vzdržuje uspešen ogenj. Opozoriti moramo na grdo in tudi škodljivo razvado nekaterih gospodinj, ki tedaj, ako noče goreti, hitro zgrabijo eteklenico s petrolejem in polijejo. S tem so vselej v smrtni nevarnosti. Velikokrat pa je tudi njihova raztresenost ali klepetavost kriva, da si niso osušile kuriva in jim zato ogenj noče goreti.

Gledé vnanjega snaženja štedilnika ni mnogo povedati. Železni sestavni deli se snažijo s šmirgljem, plošča sama pa mora biti vsak dan temeljito obrisana z mokro cunjjo, ki pobere vse odpadke jedi, ki bi se sicer palili na štedilniku. Da je treba tudi obzidek (bele ali barvaste ploščice) vsaj vsak

teden umiti z milnico, je samo po sebi umevno. Tudi vratca pečice in kotel je treba tolikokrat zatižiti, kolikorkrat to gospodinjic čuti za snago zahteva. Opozoriti je treba tudi na to, da se v kotlu, kjer voda dolgo stoji, izločuje iz nje apnenec, ki se seseda na dno in po stenah ter se potem le s težavo da odstraniti. Pravilo naj bo, da je treba kotel vsak teden temeljito znotraj umiti in splakniti, da se apnenec ne more nasesti.

O posodi smo že zadnjič govorili. Primereno je, da se gospodinja zaveda, da ni enako vredno, ako ima po policah vse svetlo in snažno, štedilnik zanemarjen in razbit. Dobro naj ve, da je treba vsako škodo pri štedilniku takoj popraviti, ker se z zavlačevanjem napake še povečajo, medtem pa se sama trudi in dela, pa velikokrat brezuspešno ter trati dragoceni čas, kurivo in svoje moči, kar vse je v sedanjih časih velike važnosti.

Kuhinja.

Zajčki ali miške. Zdaj v predpusnem času bi marsikatera gospodinja rada postregla svojim s krofi, ki pa zahtevajo precej časa. Zato prinašamo danes zapisek, preprost in cenen, ki pa dobro zaleže, zlasti v družinah, kjer je mnogo otrok. Pripraviti je vzhajano testo. Vedeti moramo, da je za vzhajano testo treba vse dodatke pogreti, da potem rajše vzhaja. V posebni posodi, najbolje v majhnem lončku, je pripraviti kvas, (zapisek velja za srednjo družino), $\frac{1}{4}$ kg moke, vanjo pripravljen in vzhajan kvas, $\frac{1}{2}$ l toplega mleka, 2 jajci, 75 g sladkorne moke, nekoliko soli. Mleko se priliva počasi, pridene se tudi lahko nekoliko naribane limonove lupine. Testo se steka toliko časa, da dela mehurje, potem ga pustimo vzhajati na toplem kraju. Ko je vzhajano, se spečejo (ocvro) v vroči masti (brez drugega vzhajanja) razne oblike, ki jih zrežemo s krofovim obodom ali kakšno obliko za kekse. Ko so rumeno spečeni, jih vzamemo iz masti in po okusu potresemo s sladkorjem.

Sirovi rezanci. Približno $\frac{1}{2}$ kg moke in četrt kg domačega sira, eno jajce, nekoliko limonine lupince in 20 g sirovega masla zmešamo in napravimo mehko testo. Na deski, dobro potreseni z moko, zvaljamo testo in zrežemo iz njega raztegnjene štirikote, ki jih potem v vroči masti ocvremo. To je zelo dobra postna jed.

Naročnica Barika Š. prosi vse Vigrednice, naj ji svetujejo, kako naj shrani rezance, krpice in druge zakuhe, da jih bo mogla s pridom uporabljati tudi dalje časa. Ima namreč navado, da si kak dan v tednu, ko ima več časa, pripravi teh zakuh, pa se ji potem rade sprimejo, ko jih hrani v papirnatih vrečicah.

Vigrednica Angela B. vljudno prosi cenjene čitateljice za nasvet, kako naj bi shranila prašičevo pečenko v mrežici, da bi jo mogla rabiti šele o veliki noči.

KNJIGOVEZNICA JUGOSLOVANSKE TISKARNE - PREJ K. T. D.

Črtnica in tvornica poslovnih knjig
V LJUBLJANI, KOPITARJEVA ULICA ŠTEV. 6/II.

Priporoča svojo stalno veliko zalogo mnogovrstnih salda-konti, štrac, journalov i.t.d. lastnega izdelka. Vstopnice za razne prireditve, blagajniški bloki i.t.d.

KNJIGARNA „NOVA ZALOŽBA“ P. Z. I. O. Z. LJUBLJANA — KONGRESNI TRG 19

Ima v zalogi vse domače in tuje knjige, potrebščine za pisarne, albume, najraznovrstnejša izbrana darila za vsako priliko. / Najboljše blago in točna postržba! / Cankarjevi in Finžgarjevi zbrani spisi!

Pridobivajte Vlgredi novih naročnic!

Ako gre za
zavarovanje
pride v poštev le
**Vzajemna
zavarovalnica
v Ljubljani**
Miklošičeva c. 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonove
2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »Karitas«

**Zavarujte sebe in svoje imetje
edino pri naši domači
slovenski zavarovalnici**

Jugoslovanska fiskarna v Ljubljani

Najbolje urejena:

Tiskarna
Knjigoveznica
Klišarna
Kameno-, offsettisk
Bakrotisk

Prvovrstna izvršitev
Zmerne cene

***Najmodernejša
grafika
Jugoslavije***